

Torsdagen den 9 november

Kl. 12.00–15.17

---

§ 1 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Rossana Dinamarca* (V) avsåg sig uppdraget som ledamot i kulturutskottet,

att *Lotta Johnsson Fornarve* (V) avsåg sig uppdraget som suppleant i civilutskottet och

att *Roger Haddad* (L) avsåg sig uppdraget som suppleant i kulturutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade

att Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält *Lotta Johnsson Fornarve* som ledamot i försvarsutskottet, *Vasiliki Tsouplaki* som ledamot i kulturutskottet och som suppleant i skatteutskottet, *Hamza Demir* som suppleant i civilutskottet och i trafikutskottet och *Birger Lahti* som ledamot i valberedningen samt

att Liberalernas riksdagsgrupp anmält *Christina Örnebjär* som suppleant i kulturutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i försvarsutskottet

Lotta Johnsson Fornarve (V)

ledamot i kulturutskottet

Vasiliki Tsouplaki (V)

suppleant i skatteutskottet

Vasiliki Tsouplaki (V)

suppleant i civilutskottet

Hamza Demir (V)

suppleant i kulturutskottet
Christina Örnebjär (L)

suppleant i trafikutskottet
Hamza Demir (V)

ledamot i valberedningen
Birger Lahti (V)

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2017/18:1 för torsdagen den 21 september i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från kulturutskottet.

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2017/18:FPM17 Det slutgiltiga mervärdesskattesystemet
2015/16:FPM76, KOM(2017) 568, KOM(2017) 567, KOM(2017) 569
till skatteutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 5 Svar på interpellation 2017/18:51 om Sverige bilden

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har, med anledning av en tidningsintervju med ambassadör Håkan Juholt, frågat mig om jag delar Juholts mycket allvarliga bild av den svenska demokratins utveckling och vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att bilden av Sverige utomlands inte påverkas negativt. Bohlin har vidare frågat mig om jag fortfarande har förtroende för Sveriges ambassadör på Island, givet mitt uttalande att han inte behärskar sitt uppdrag fullt ut.

De personer som utnämns till ambassadörer väljs ut efter en sedvanlig beredningsprocess i Regeringskansliet och har de kvalifikationer som krävs.

Regeringen bedriver ständigt ett aktivt och brett arbete med att främja Sverige och föra fram en korrekt Sverige bild utomlands.

Anf. 2 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag får börja med att konstatera att utrikesministern i sitt svar över huvud taget inte berör min första fråga, nämligen om hon delar den bedömning som ambassadören på Island gör – att Sverige håller på att utvecklas till en diktatur inom en kort tidsperiod. Jag skulle vilja ha svar på den frågan.

För det andra har utrikesministern själv kommenterat saken i bland annat Aftonbladet, där utrikesministern har sagt att Håkan Juholt nog snart lär sig vad det vill säga att vara ambassadör. Om utrikesministern är korrekt citerad i den delen, vilket vi får förutsätta, innebär det att utrikesministern anser att Håkan Juholt i dagsläget inte fullt ut behärskar sitt uppdrag som ambassadör. Det lämnar en viss undran.

Det tillhör nämligen ovanligheten att någon förordnas som högsta diplomatiska representant på en beskickning utan att ha tidigare diplomatisk erfarenhet. Det är ovanligt. Om så ska ske måste det ju ske på ett sätt där man säkerställer att personen fullt ut, från dag ett, behärskar uppdraget att vara ambassadör. Utrikesministern gör dock uppenbarligen bedömningen att Håkan Juholt ännu inte har lärt sig fullt ut vad det vill säga att vara ambassadör.

Det föranleder följande frågor: Hur ser utrikesministern på Sveriges beskickningar utomlands – är det någon form av arbetsmarknadspolitisk åtgärd för folk som har partibok? Är det inte en postering som är viktig nog för att vi ska ha en person som från dag ett behärskar uppdraget fullt ut? Menar utrikesministern att urvalet bland personer att förordna till uppdraget var så tunt att man var tvungen att förordna en person som inte behärskar uppdraget från början utan så att säga måste lära sig jobbet på jobbet?

Anf. 3 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret till Carl-Oskar Bohlin.

Jag delar Carl-Oskar Bohlins uppfattning i frågan, och jag har ställt en skriftlig fråga i ungefär samma ärende. Jag har fått ett skriftligt svar av utrikesministern på den frågan, och av detta svar framgår några saker. Bland annat skriver utrikesministern: ”Med anledning av formuleringarna i artikeln har dessutom en dialog förts med Håkan Juholt som stöd i hans fortsatta arbete som Sveriges ambassadör på Island.” Det vore naturligtvis intressant om utrikesministern nu tog tillfället i akt att här i kammaren berätta mer om innehållet i det samtalet.

Utrikesministern skriver vidare i sitt svar till mig: ”Utnämningen av ambassadörer föregås av en sedvanlig beredningsprocess i Regeringskansliet. De personer som regeringen slutligen utser har den erfarenhet och de kvalifikationer som bedöms lämpliga. Inför tillträdet genomgår personen dessutom ytterligare kompetensutveckling utifrån de krav som rollen som myndighetschef och företrädare för Sverige ställer.”

Det är en betryggande skrivning, och det är betryggande bedömningskriterier regeringen har. Men uppenbarligen har något gått väldigt snett i det här fallet, eftersom utrikesministern ju inte verkar nöjd med det uttalande som Håkan Juholt gjorde. Då måste jag fråga: Vad gick snett? På vilket sätt avser regeringen och utrikesministern att förbättra de rutiner som finns för hur man utser ambassadörer? Det är alltså två frågor jag gärna skulle vilja ha svar på.

Anf. 4 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att detta mer och mer liknar en storm i ett vattenglas. Utrikesministern har helt korrekt uttalat att Håkan Juholt själv får utveckla hur han tänker. Mycket av detta bygger på lösryckta citat, och

Håkan Juholt har utvecklat det mer. Det han säger är att det inte handlar om en diktatur med rullande stridsvagnar utan en teknokrati – ett expertstyre. Han uttrycker en oro för demokratin, men det gäller långt in i framtiden.

Regeringen och utrikesministern gör ett fantastiskt arbete för att sprida en positiv Sverigebild. Vi fick höra att det skulle vara omöjligt att ta plats i FN:s säkerhetsråd, men det har vi lyckats med under denna regering och utrikesminister Margot Wallström. Nu bedriver vi ett arbete i hela världen för att både förbättra internationellt, inom FN, och sprida en positiv Sverigebild – och inte minst sprida de svenska värderingarna, där demokrati är en grundbult.

Detta har vi kommit långt med i Sverige. Vi jobbar naturligtvis för demokrati i hela världen, och självklart handlar det om att stärka demokratin i Sverige. Den får aldrig tas för given, utan man måste kämpa för den varje dag. När det gäller Sverigebilden känner jag dock ingen oro alls. Regeringen gör ett fantastiskt jobb för att upprätthålla och ytterligare förstärka Sverigebilden och sprida våra värderingar, som handlar om fred, demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och arbete för miljön.

Jag känner alltså ingen oro på den punkten. Det blir alltid olyckligt när lösryckta citat får för långtgående konsekvenser. Det intressanta är vad regeringen gör i sitt arbete. Där får man naturligtvis också titta på vad ambassadörer gör, men det är en mycket större helhet som avgör hur den bilden ser ut.

Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det är klart att jag inte kommer att stå här och diskutera vad som har sagts i samtal som vi för med våra ambassadörer eller reda ut vad som har sagts i en viss artikel och hur tankarna går i fråga om det. Ett sådant samtal får vi i så fall ha utifrån rollen som arbetsgivare och chef för Utrikesdepartementet. Vi kommer att ha och har redan haft sådana samtal.

Det är också så att ingen kan allt när man är ny på jobbet, vilket jag nog tror att även Lars Beckman och Carl-Oskar Bohlin har upptäckt. Ni kunde inte allt när ni kom hit – jag hoppas att ni var väl förberedda.

Samma sak gäller vilka chefer vi än utser: De kommer att lära sig efter hand. De kommer till exempel att lära sig hur en viss tidningsartikel tolkas eller används av någon i riksdagen i ett försök att komma åt en person som denna någon eventuellt inte tycker så mycket om.

Kriterierna som vi sätter upp för att vara chef är också mål att sträva efter. Ingen chef kan allting. Man kan ständigt bli bättre, vilket är precis vad jag har sagt. Man lär sig snabbt vad det är som skrivs upp, övertolkas eller misstolkas – detta är ett bra exempel på en sådan sak.

Bilden av Sverige i våra nordiska grannländer är god och sedan länge väl befäst. Det kan inte ett enskilt uttalande av en ny ambassadör ändra på. Tvärtom har jag vid kontakter med mina nordiska kollegor fått väldigt positiv återkoppling. Man har sett att detta är en entusiastisk ambassadör som har ett stort intresse för uppgiften. Han är dessutom kunnig, inte minst när det gäller kultur, som är viktigt för Island. Hans kommentarer, till exempel efter valet, har också visat att han fullföljer denna roll och sitt arbete på ett alldeles utmärkt sätt.

Vi jobbar förstås ständigt med Sverige-bilden. På det området finns andra exempel som kanske är ännu allvarligare, till exempel när USA:s president uttalar sig om vad som händer i Sverige. Då har vi anledning att ingripa och se till att Sverige betraktas som en aktiv och internationellt engagerad samarbetspartner, att vi är en pålitlig handels- och samarbetspartner, att vi har en attraktiv marknad för utländska investeringar, att vi är ett attraktivt resmål, att vi är en ledande nation när det gäller högteknologi, forskning och utveckling samt att vi är ett öppet och uppskattat land att leva, arbeta och studera i.

Återkommande rapporter talar om hur bra det går för Sverige just nu, vilket kanske är lite tungt för oppositionen att hantera. Detta är utklarat, och alla jobbar på med sina uppgifter som de ska.

Anf. 6 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag noterar att utrikesministern även fortsättningsvis väljer att inte svara på om hon delar ambassadörens bedömning, som han uttryckte den i tidningsartikeln. Det var inte bara ett lösryckt citat utan en ganska utbroderad förklaring till hur ambassadören menade att Sverige riskerar att förvandlas till en diktatur på ganska kort sikt. Han talade om ett barn som i dag är fyra år gammalt och som när det blir röstberättigat skulle leva i en diktatur.

Det handlar alltså om 14 års tid. Sveriges ambassadör på Island gör bedömningen att Sverige om 14 år mycket väl kan vara en diktatur – inte en militärdiktatur men väl någon typ av diktatur. Det är naturligtvis ett mycket allvarligt uttalande. Utrikesministern har hittills inte svarat på min första fråga, nämligen om hon delar denna bedömning.

Låt mig återknyta till frågan om lämpligheten för uppdraget. Nu talar vi inte om att komma in i uppdraget och lära sig praktikaliteter, utan vi talar om essensen i själva ambassadörskapet och essensen i att vara den högsta formella representanten för ett land. Man kan fråga sig hur regeringen tänkte när den valde att förordna en person som under det senaste decenniet i svensk politik har gjort sig känd för att komma med mungrodor och ogenomtänkta uttalanden. Dessa har följt vederbörande och har skadat både det parti han tidigare företrädde och Sverige i stort.

Nu ser vi det tydligaste exemplet på hur detta skadar Sverige och bilden av Sverige. Det blev naturligtvis internationellt omskrivet när det framkom att Sverige har en ambassadör som gör bedömningen att Sverige håller på att förvandlas till en diktatur, i princip i morgon. Detta handlar naturligtvis inte om hur han i någon form av praktisk bemärkelse har eller inte har kommit in i uppdraget.

Jag vill ha svar på min första fråga, och jag vill också ha svar på detta: Fanns det enligt Utrikesdepartementet ingen kandidat som man bedömde kunde fullgöra detta uppdrag felfritt från dag ett? Utrikesministern har sagt i medier att han ännu inte har lärt sig vad det vill säga att vara ambassadör men att han nog gör det framöver.

Gjorde Utrikesdepartementet bedömningen att det i den befintliga katern av svenska diplomater inte fanns någon som var bättre lämpad och som kunde fullgöra detta uppdrag klanderfritt, utan att släppa liknande grodor ifrån sig, från dag ett?

Anf. 7 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! För att det inte ska råda några som helst oklarheter vill jag först säga att alla partier i denna kammare självklart har att göra en jätteviktig insats för att sprida en god Sverigebild. Det är inte detta som den här debatten gäller, utan det är snarare tvärtom: Carl-Oskar Bohlin är bekymrad över att det skadade Sverige och svenska intressen när ni utsåg Håkan Juholt till ambassadör på Island. Det skadade Sverige och svenska intressen när detta uttalande flög över hela världen. Det är ju därför Carl-Oskar har ställt denna interpellation.

Jag har heller inte fått svar på frågan om vilka lärdomar regeringen har dragit. I svaret på min skriftliga fråga nämns kvalifikationer, utbildning och hur ni arbetar, men jag måste ändå få fråga: Vilka lärdomar har ni dragit? Vad kommer ni att göra annorlunda i framtiden som gör att detta inte uppstår igen?

När det gäller Sverige bilden är det nog så att den har fått sig en liten törn. Jag och ledamoten Hillevi Larsson var på svenska ambassaden i Wien i samband med civilutskottets resa. Vi pratade om handgranater i Malmö och om en granne till ledamoten i Malmö som hade fått sin son ihjälskjutet. De närvarande på ambassaden blev allt vitare i ansiktet av den Sverige bilden, som också sprids.

Det finns två bilder. Vi gjorde naturligtvis väldigt mycket tillsammans för att lindra denna Sverige bild, som trots allt fanns. Man hade i Österrike uppmärksammat de dödsskjutningar som återkommande sker i Malmö. Det är dock viktigt att sprida en positiv Sverige bild när vi är på delegationsresa.

Just därför är det viktigt att regeringen tar detta till sig. Samma regelverk måste gälla för socialdemokrater som för andra – det är detta som verkar vara skillnaden.

Anf. 8 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! När Håkan Juholt utvecklar sitt citat handlar det, som jag nämnde tidigare, om att han känner en oro för att det ska bli teknokrati, ett expertstyre. Han menar att vi kan få färre folkvalda och att ideologierna tonas ned till fördel för ett expertstyre.

I citatet om fyraåringen handlar det om att denna risk finns när han blir gammal. Det gäller alltså på längre sikt. Men oavsett detta tycker jag inte att man kan bedöma hela Håkan Juholts arbete utifrån det citatet, som dessutom utvecklas, utan man får göra en mycket större helhetsbedömning.

Han har till exempel ett brinnande kulturintresse. Han har väldigt mycket erfarenhet – han har suttit i riksdagen i många år och har varit partiledare. Han har en väldigt bra grund att stå på. Han är också ny i sitt uppdrag. Lite längre fram i tiden får man väl utvärdera hur det har gått.

När det gäller mina uttalanden på ambassaden i Wien är ju bilden känd att det har varit en del skjutningar i till exempel Malmö, som jag kommer från. Jag bor i det område i Malmö där det kanske har varit flest skjutningar och berättade ärligt hur det har varit. Visst, det har varit många skjutningar. Men jag är inte ett dugg rädd. Jag cyklar överallt och kommer inte att sluta med det. Jag har inga livvakter. Skjutningarna har framför allt drabbat kriminella. Det är alltså gangstrar som skjuter varandra. Det är naturligtvis oroväckande i sig, men ingen i allmänheten har hittills drabbats.

Självklart måste vi bekämpa brottsligheten. Men jag tycker inte att jag, genom att berätta om det här, gav en mörk Sverigebild, utan det var mycket annat positivt som jag också framförde.

Prot. 2017/18:28
9 november

Svar på
interpellationer

Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Nej, den här utnämningen har inte skadat Sverige, Sveriges intressen eller Sverige bilden. Det är rent nonsens att påstå något sådant.

Jag tror att de flesta som lyssnar på den här debatten förstår vad det här egentligen handlar om. Och jag tänker inte stå här och acceptera vare sig att ni försöker smutskasta Håkan Juholt som ambassadör eller att ni påstår att det här på något sätt skulle skada Sveriges intressen.

Som en god arbetsgivare tar man sådana här diskussioner direkt med personen och frågar: Hur gick intervjun till? Vad menas? Är det något här som vi borde känna till? Det fanns saker som vi behövde ta upp och prata med honom om, och det gjorde vi direkt. Men det tänker jag inte stå här och diskutera med er.

Jag är helt övertygad om att det inte heller var det här som diskuterades i Wien. När jag träffar mina nordiska kollegor, särskilt på Island, är de alldeles utmärkt glada över den här utnämningen och har redan märkt att det är en mycket entusiastisk och faktiskt kunnig ambassadör som de har fått.

Det finns ingen anledning att ändra våra rutiner; de är alldeles utmärkta. Men som jag sa är det ingen nytillträdd som kan allting. Det kunde inte ni heller när ni kom till riksdagen, utan man lär sig efter hand.

Jag menar att allt detta har förmedlats och att den diskussionen har tagits, och det är så vi ska jobba. Framför allt har vi tydliga krav på att delta i de årliga chefsmötena, där man lär sig ännu mer för att bli en duktig chef.

Jag accepterar inte den här utgångspunkten och tänker inte stå här och delta i en diskussion som handlar om att svartmåla en viss person, som dessutom inte kan vara här. Något förbud mot att tänka eller uttrycka sina åsikter finns inte i Utrikesdepartementet, utan man har faktiskt rätt att tycka och tro vad man vill. Sedan handlar det om att man ska agera på ett professionellt sätt och i enlighet med vad arbetet föreskriver, och det menar jag att Håkan Juholt kommer att göra på Island.

Anf. 10 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Man har rätt att tycka och tänka vad man vill – ja, absolut. Det är en fantastisk rättighet som tillkommer varje svensk medborgare i detta land. Men det är ju en ganska undfallande attityd från Utrikesdepartementet att man som högsta företrädare för staten Sverige i ett annat land har rätt att tänka och tycka vad man vill. Rimligen måste vi ha högre ställda krav än så på våra representanter.

Jag kan konstatera att utrikesministern, trots fyra vädjanden från min sida, fortfarande inte har svarat på den första frågan: Delar hon ambassadörens bedömning att Sverige på ungefär 14 års sikt riskerar att bli en diktatur? Jag har inte fått svar på frågan, och det skulle jag väldigt gärna vilja ha.

Som en randanmärkning i den här debatten måste jag konstatera något mycket anmärkningsvärt, och det är det uttalande som Hillevi Larsson gör

kring skjutningar i Malmö. Hon antyder att alla människor som har skottskadats i Malmö är kriminella. Det vore klagörande att få ett svar på om Hillevi Larsson står för detta.

Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det här visar hur farligt det är att välja att bara återge första delen av en mening eller att diskutera en tidningsartikel när vi inte vet allt som har sagts och hur det framställts i förhållande till hur svaren löd.

Den här diskussionen har vi som goda arbetsgivare tagit direkt med ambassadören på Island. Vi har sett till att han känner till alla regler och att alla uppgifter är helt klarlagda. Han har förberetts på sedvanligt sätt. Och som sagt lär vi oss alla. Vi kan inte förväntas kunna allt när vi påbörjar ett uppdrag.

Jag är övertygad om att man i Norden, på Island och här i Sverige kommer att se att han kommer att sköta sitt uppdrag på ett utmärkt sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2017/18:40 om anslutning till kommunalt vatten och avlopp

Anf. 12 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag har för avsikt att se över och förtydliga vattentjänstlagen så att enskilda inte i onödan ska tvingas ansluta sin fastighet till kommunalt va.

Regeringen har uppmärksammat problemen som är förknippade med tillämpningen av 6 § (lagen 2006:412) om allmänna vattentjänster. För den enskilda fastighetsägaren kan det bli billigare att ordna va genom en enskild lösning eller i samverkan mellan fastighetsägare, jämfört med att ansluta sig till kommunalt va. Så som lagen ser ut i dag saknas dock incitament för fastighetsägarna att ordna va genom samverkan mellan fastighetsägare.

I syfte att kostnadseffektivt minska utsläppen från små avlopp har regeringen tillsatt en utredning som bland annat ska föreslå alternativ till den kommunala skyldigheten att ordna allmänna vattentjänster i större sammanhang. Alternativ som bör undersökas är möjligheten för kommunerna att besluta om så kallad va-samverkan och möjligheten att i större utsträckning ge utrymme för enskilda alternativ när dessa kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och om en sådan lösning är förenlig med intresset av en god hushållning med naturresurser. En utgångspunkt är att det ska vara enkelt för den enskilda fastighetsägaren att göra rätt utifrån lokala förutsättningar.

Regeringen har inte för avsikt att föregå utredningens förslag.

Anf. 13 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, även om jag måste säga att det var ovanligt tunt. Men det blir väl möjlighet att utveckla det under interpellationsdebatten.

Det här är en fråga som många i min valkrets Gävleborg och i andra län har varit bekymrade över. Den utlösande faktorn för att jag skrev interpellationen var programmet som sändes i TV4, *Kalla fakta*. Det var en förskräcklig timme då man fick se hur de på landsbygden upplever sig bli behandlade.

Va- och avloppsfrågorna för landsbygden måste ses i ett större perspektiv. Det landsbygdsuppror som nu pågår runt om i Sverige, utanför tullarna i Stockholm, måste man nog göra regeringen ansvarig för.

Man har försvårat möjligheten att bo och verka på landsbygden, och då blir va-frågan en del av helheten. Jag tänker på regeringens chockhöjning av drivmedelsskatter, flygskatt, hot om kilometerskatt, höjning av elskatt och försämrad infrastruktur för vägarna. Då har jag inte ens nämnt rovdjuren i Hälsingland, som vi ska debattera nästa vecka.

När samhället tvingar boende på landsbygden att byta ut sin väl fungerande va-lösning, som TV4 rapporterade om, till något som inte ger en bättre miljöpåverkan, utan enbart blir en kostnad, blir det ytterligare ett dråpslag mot de boende på landsbygden.

Jag måste säga att jag lider med den ensamstående förtidspensionären, som har en mycket knaper ekonomi, som råkar ut för att en kommun påtvingar en lösning till en kostnad av flera hundra tusen som man inte önskar och som inte ger någon miljöförbättring.

Det är uppenbart att det behövs en översyn av lagstiftningen, som i dag inte ger det enskilda hushållet några rättigheter. Därför är det bra att regeringen har tillsatt en utredning.

Jag tolkar svaret som att statsrådet vill ha bort alla enskilda avlopp, vilket givetvis inte är rimligt. Det finns väl fungerande lösningar som har fungerat under många år. Varför ska man då tvinga hushåll till en samverkan som de inte vill ha? Det är möjligt att jag uppfattade svaret fel, men då får statsrådet utveckla det.

Det handlar om att man inte kan jämföra storstad och landsbygd. Detta framgick tydligt i *Kalla fakta*, och det stämmer med alla de boende jag mött som känner sig totalt överkörda. Jag pratade med en person som bor i en kommun i mitt hemlän, Gävleborg. Hon hade helt enkelt fått ett brev där det stod: Vi kommer att dra va till din fastighet. Det är frivilligt att ansluta sig, men du får betala oavsett vad du väljer.

”Det är frivilligt att ansluta sig, men du får betala oavsett vad du väljer.” Som fastighetsägare uppfattas det nog nästan som ett hot.

Jag ser gärna att statsrådet utvecklar svaret lite om vad regeringen anser – utan att för den skull föregripa utredningen.

Anf. 14 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Den politiska diskussionen är ofta spännande. Väldigt ofta får vi höra att vi politiker inte ger tydliga besked, men när vi ger tydliga besked är de inte tillräckligt långa.

Så här är läget: Lars Beckman fångar bollen långt efter regeringen. Denna fråga har varit känd under många år. Den förra regeringen gjorde absolut ingenting, men denna regering har tagit tag i det och utsett en utredare. Det är det vi kan göra när en lag behöver ändras för att det är problem med tillämpningen av den. Utredningen ska titta på förutsättningarna att ändra lagen.

Låt mig upprepa en del av svaret. Utredningen ska bland annat titta på om det är möjligt ”att i större utsträckning ge utrymme för enskilda alternativ när dessa kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön”. Jag har svårt att se hur jag kan vara tydligare än så utan att gå in på utredarens arbete. Det finns ingen nytta i att jag spekulerar i vad utredaren eventuellt kommer att komma fram till, utan vi ska låta utredaren göra sitt arbete.

Jag kan utveckla mer om utredarens uppdrag. Utredaren ska se över hur lagen om allmänna vattentjänster kan ändras vad gäller vem som har ansvar för att ordna vatten och avlopp. En tydlig tanke är att det kan bli billigare för både kommuner och fastighetsägare om fastighetsägarna hittar egna lösningar eller går samman. I vissa fall är en så kallad gemensam anläggning en god lösning, och här är det tydligt att det saknas lagstiftning.

Syftet är en mer flexibel lagstiftning som kan ge optimala och kostnadseffektiva lösningar för både fastighetsägare och kommuner.

Det korta svaret på Lars Beckmans fråga är ja. Och därför har vi tillsatt en utredning.

Anf. 15 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag funderar på om statsrådet har sett *Kalla fakta*-programmet, men det får hon möjlighet att svara på.

Om regeringen känt till problemet länge och tänkt åtgärda det borde de fastighetsägare som var med i programmet inte ha råkat ut för det som de råkade ut för.

Låt mig ta några citat från programmet:

”Kommunen vill skapa uthålliga va-lösningar och har gjort en vansinnig misstolkning av vad som är uthålligt och rätt för miljön, så jag trodde först att det var ett skämt.” Så säger Peter Ridderstolpe som bor vid Barken. Han råkar dessutom vara miljökonsult.

”För min del, som har stor tomtyta, skulle det innebära 500 000 i avslutningsavgift, och det går ju inte som ensam pensionär. Men man vill ju inte flytta heller”, säger Eva Nornholm.

”Det finns de som har tvingats gå till läkare för stressen över det här. Om du inte har 200 000 kronor, vad ska du göra om du är 75–80 år?”, säger Rolf Almstedt.

Detta är människor som bor på landsbygden i Sverige. Det är människor som ligger sömlösa på natten för att de blir påtvingade en va-lösning som de inte vill ha eller har efterfrågat.

Om regeringen har känt till detta så länge, hur kommer det sig att *Kalla fakta* kunde sända ett program för några veckor sedan där dessa människor av kött och blod faktiskt är drabbade? Det är inte bra.

Ja, alliansregeringen hade säkert kunnat göra mer.

Man kan också undra över de kommuner som utsätter sina kommuninvånare för detta. I samma program framgick att en kommun i Dalarna schablonmässigt hade sagt att de tyckte att det var dåligt. När det sedan undersöktes var det inte alls så.

Så visst skulle både statsrådet och jag kunna säga att det är förskräckligt agerat av kommunerna. Men jag tror att vi måste ha en lagstiftning som ger den enskilda fastighetsägaren rättigheten att inte bli överkörd. Jag mötte själv en äldre dam, en änka på över 80 år, hemma i valkretsen. Hon hade en i princip skuldfri fastighet och ville verkligen inte bli ansluten till

ett kommunalt va-nät eftersom hon inte ville skuldsätta sig. För henne var anslutningsavgiften kränkande, och hon kände sig helt rättslös.

Det är inte anständigt av ett land som Sverige att göra så här mot fastighetsägare och, i detta fall, äldre.

Anf. 16 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Ibland tenderar politiker att glömma bort varför de är politiker. Vårt uppdrag i denna kammare är inte att i alla delar alltid stå och mejsla ut detaljer. Sådant har vi utredningar till, just för att hitta de specifika tekniska lösningarna. Vårt uppdrag som politiker är att peka ut färdriktningen, inte att bara ge carte blanche och säga ”kom tillbaka med något så kanske vi genomför det”.

Det miljöministern inte svarar på i denna interpellationsdebatt är den principiella fråga som Lars Beckman lyfter fram, nämligen: Vad tycker miljöministern om att enskilda, så som har exemplifierats här, kan påtvingas avgifter som vida överstiger värdet på den fastighet de innehar? Vad tycker miljöministern om denna ordning? Tycker miljöministern att det är en rimlig ordning som vi ska fortsätta att ha i Sverige? Eller tycker miljöministern att det är ohållbart och något vi måste komma bort från?

Det är den principiella fråga som måste besvaras, och det är rimligen också den principiella fråga som den utredning som tittar på detta måste ha med sig in i sitt arbete. Annars kan denna utredning landa i vilka märkliga slutsatser som helst. Det måste finnas ett tydligt direktiv om vad som är det principiella problemet med dagens ordning.

Därför blir min fråga till miljöministern: Anser miljöministern, i likhet med vad Lars Beckman här har sagt, att detta är ett stort principiellt problem för enskilda fastighetsägare?

Anf. 17 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Detta blir en kamp om verkligheten. Jag tror att jag dels får dra lite historia, dels ge ledamot Beckman lite grundläggande undervisning i hur lagstiftning i Sverige går till.

Vi har en lagstiftning i Sverige som har funnits under lång tid där kommunerna har stort inflytande och stort ansvar för va så att va ska fungera väl ur hälsosynpunkt och ur miljösynpunkt. Denna lagstiftning fungerar inte bra i utkanten av tätorter och i mindre samlingar av bostäder. Detta kom regeringen till känna genom att en rad kommunala företrädare i Sverige gick samman och skrev ett brev till regeringen som uppmärksammade regeringen på att detta inte fungerar bra. Kommunerna får tillämpa ett regelverk på ett sätt som de själva inte tycker är rimligt, men de tillämpar regelverket. Detta var aktualiserat av en dom som gjorde det ännu mer tydligt att det inte fungerar i utkanten av samhällen och i mindre samlingar av bostäder.

Så fort vi fick brevet från ett antal kommunala företrädare, som såg att medborgare kom i en situation som inte är rimlig och där insatser görs som inte är kostnadseffektiva, bjöd regeringen in kommunala företrädare för att få en djupare förståelse av problematiken. Baserat på detta samtal tillsatte vi en utredning i syfte att få fram en förändring av lagstiftningen.

Prot. 2017/18:28

9 november

Svar på

interpellationer

När man gör en utredning tittar man inte bara vitt och brett på vad som helst, utan det finns en tydlig riktning i uppdraget. Denna riktning är en mer flexibel lagstiftning så att lösningar kan göras utifrån den fysiska och faktiska situationen på ett ställe eller en plats – mer platsspecifika lösningar.

Det är tydligt att vi ska leta efter kostnadseffektiva lösningar. Dessa ska vara kostnadseffektiva ur kommunens och den enskildes synvinkel så att vi får goda lösningar som ger bra hälsa och bra miljöskydd.

Något som är viktigt att ha med sig är att det har skett en stark teknisk utveckling på detta område på senare år. När lagstiftningen skrevs fanns det färre tekniska möjligheter att välja mellan, men i dag är de fler. Detta är en anledning till att det är relevant att uppdatera lagstiftningen. Det finns helt enkelt effektivare lösningar för enskilda och för mindre samlingar av hus som, beroende på de fysiska förutsättningarna på en specifik plats, kan ge samma skydd för hälsa och miljö.

Vi har en utredning som pågår, och nu kommer den grundläggande lektionen: Medan en utredning pågår gäller den gamla lagstiftningen. Det finns inget vi kan göra åt det. Vi har en utredning som kan presentera ett förslag så att regeringen kan lägga fram en proposition och komma till riksdagen och ändra lagen. Då kan vi få en förändring för medborgaren.

Anf. 18 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag vet inte om det var ett försök till härskarteknik att säga att jag och Carl-Oskar Bohlin är okunniga. Jag kan dock berätta att lagen om allmänna vattentjänster trädde i kraft den 1 januari 2007. Dessförinnan gällde 1970 års va-lag. Lagen reglerar vattenförsörjning och avlopp övergripande med hänsyn till människors hälsa och miljö. Ansvaret för att ordna vattentjänster ligger på huvudmannen, det vill säga kommunen. Jag skulle nog påstå att vi är hyfsat insatta i detta.

Miljöministerns retorik går inte riktigt ihop. Å ena sidan säger statsrådet att detta är ett problem som man har känt till under lång tid, men å andra sidan reagerade man först när man fick ett brev från kommunerna. Det går inte ihop.

Det handlar om människor, om fastighetsägare som bor på landsbygden. Jag tror att det möjligtvis finns en storstadssyn på detta. Kanske vissa politiker från vissa partier tror att det passar bra med storstadslösningar – vad vet jag – medan man har löst avloppsfrågan under lång tid på landsbygden.

Precis som visades i programmet *Kalla fakta* finns det fastighetsägare – äldre människor som har fastigheter med låga värden – som blir påtvingade väldigt dyra lösningar som de inte vill ha.

Som jag sa i mitt första inlägg är det bra att regeringen har tillsatt en utredning. Det vore ännu bättre om man hade gjort detta längre tillbaka i tiden så att det hade funnits en lösning på plats. En tydlig signal – i alla fall från mig – till kommunerna är: Behandla inte era kommuninvånare på detta sätt under tiden, och tvinga inte på fastighetsägare lösningar som de inte vill ha!

Eftersom kommunerna inte sköter detta tillräckligt väl måste riksdag och regering agera för att skapa bättre förutsättningar för privata fastighetsägare på landsbygden.

Prot. 2017/18:28
9 november

Svar på
interpellationer

Anf. 19 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Det är ingen som har stått i talarstolen under denna debatt och argumenterat för att nuvarande lagstiftning inte gäller. Jag vet inte vilken väderkvarn som miljöministern försöker argumentera emot. Vi står ju här just därför att nu gällande lagstiftning skapar problem. Detta är i alla fall interpellanten och undertecknad medvetna om.

Frågan gäller det uppdrag som åligger oss politiker, nämligen att peka ut en riktning. Man kan inte bara gömma sig bakom att det pågår en utredning, utan som politiker måste man också kunna fråga: Vart vill vi komma när utredningen är färdig, vilket problem vill vi åtgärda och hur ska situationen se ut när vi förhoppningsvis har åtgärdat den? Det är där miljöministern drar sig undan den principiella frågeställningen.

Låt mig därför en sista gång försöka ställa frågan: Tycker miljöministern att det är rimligt att enskilda människor kan tvingas att betala avgifter som vida överstiger värdet på deras fastigheter för att kommunen tvingar dem till en specifik lösning? Kommer det fortfarande att vara så när miljöministern får en ny lagstiftning på plats efter det att utredningen är klar, eller vill miljöministern bort ifrån den ordningen?

Anf. 20 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Jag har deltagit i debatter här i kammaren tidigare. Under tiden som utredningen pågår och vi har startat ett arbete utifrån ett identifierat problem har ett tv-program sänts, och det är detta som föranleder dagens diskussion.

Det jag försöker att vara tydlig med är att det inte var detta tv-program som väckte frågan för regeringen, utan vår utredning hade redan börjat arbeta när det sändes. Det var en god påminnelse om varför utredningen verkligen behövs eftersom enskilda kommer i kläm och dagens lagstiftning inte ger incitament för de mest kostnadseffektiva lösningarna i alla lägen.

I några lägen fungerar lagstiftningen, men det handlar om fysiska förutsättningar i olika delar av landet där den inte ger bästa möjliga resultat. Att vi har tillsatt utredningen är ett bevis för att vi i regeringen vet hur det fungerar i olika delar av landet. Vi lyssnar på kommunala företrädare som kommer med både en problemställning och en lösning. Det är skillnaden i hur läget är nu. Detta har varit en kunskap som har diskuterats i den smala va-kretsen under några år. Eftersom jag fanns i den när jag var kommunal företrädare känner jag till det.

Nu samlades ett antal kommunala företrädare och pekade på en lösning, och då var det läge att titta på en utredare för att formalisera lösningen i en lagstiftning som är mer flexibel så att platsspecifika lösningar kan göras. Detta är bäst för allmänheten, miljön, hälsan och den enskilde, och det är vad vi i regeringen eftersträvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2017/18:41 om miljömässigt motiverade krav på avloppsrening

Anf. 21 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Runar Filper har frågat mig om jag anser det vara rimligt att Havs- och vattenmyndigheten väljer att inte publicera en rapport och om myndigheten har ett ansvar att säkerställa att kommunala myndigheter ställer miljömässigt befogade krav på avloppsrening.

Det är inte min eller regeringens uppgift att bestämma hur myndigheten ska agera i ett enskilt ärende. Regeringen får enligt regeringsformen inte styra hur en myndighet ska tillämpa en lag eller besluta i ett enskilt ärende som rör myndighetsutövning. Jag ska således inte kommentera att myndigheten har valt att inte publicera den aktuella rapporten.

När det gäller frågan om Havs- och vattenmyndighetens ansvar för enskilda avlopp har myndigheten tillsynsvägledning för enskilda avlopp enligt 9 kap. miljöbalken.

Anf. 22 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för det korta svaret.

Bakgrunden till interpellationen är alltså att Havs- och vattenmyndigheten har finansierat ett forskningsprojekt kring enskilda avlopp som har resulterat i rapporten *Bedömning av självrening och retention i mark vid prövning av små avlopp – smittskydd och fosfor*. Rapporten visar att fosfor från enskilda avlopp inte är ett specifikt stort miljömässigt problem på samma vis som man har trott tidigare. Men Havs- och vattenmyndigheten har ändå valt att inte publicera rapporten, trots att den har känt till resultatet i två år.

Först valde Havs- och vattenmyndigheten att förhålla en publicering genom att kräva att forskarna skrev om rapporten. Men även när den omarbetade versionen presenterades nästan ett år senare valde myndigheten att trots detta inte publicera rapporten, utan verkar uppenbarligen vilja förhålla den ytterligare.

Naturvårdsverkets nuvarande vägledning avseende avloppsvatten tar i dag inte i tillräcklig utsträckning hänsyn till markretentionen, alltså omgivningens förmåga att kvarhålla och rena det spillvatten som lämnar en avloppsanläggning.

Havs- och vattenmyndigheten baserar sin nuvarande rekommendation på gamla och osäkra källor. Därför är det viktigt med ny forskning med syfte att samla information och fakta för att säkerställa hur stort problemet med fosfor i avloppsvatten verkligen är eller inte är.

Havs- och vattenmyndigheten har inte heller arbetat om de vägledningar som kommunernas miljötillsyn använder sig av eller uppdaterat instruktionerna, trots påpekanden från forskarna om direkta felaktigheter.

Jag förstår att miljöminister Skog inte kan eller bör uttala sig om en enskild myndighets agerande. Men anser statsrådet verkligen att det är rimligt att enskilda myndigheter likt Havs- och vattenmyndigheten inte säkerställer att kommunala myndigheter ställer miljömässigt befogade krav på avloppsrening hos enskilda fastighetsägare?

Anf. 23 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Jag imponeras över Runar Filpers detaljkunskap i denna fråga. Den överstiger vida min egen. Jag kan inte särskilt mycket om retention och fosfor i olika markförhållanden. Det är få forskare i detta land som behärskar denna materia.

Den fråga som vi diskuterar är en vetenskaplig rapport beställd av en myndighet, och den har hanterats på det sätt som vetenskapliga rapporter brukar hanteras. Den har remitterats och tröskats igenom på olika sätt. Och som alltid när en myndighet har beställt en rapport fattar den i slutändan också ett enskilt beslut om rapporten ska publiceras eller inte.

Frågan i sig är självklart värd att diskutera. Där är det viktigt att vi från politikens sida samlar information och på en mer övergripande nivå bildar oss en uppfattning om hur stort miljöproblemet med de enskilda avloppen i Sverige är och ställer frågan: Behöver vi mer styrmedel eller mer kunskap i den delen?

Våra myndigheter är, vad jag förstår, överens om att det finns en betydande vetenskaplig samsyn om de enskilda avloppens miljöpåverkan.

Enligt de uppgifter som har nått mig kommer hälften av den fosfor som Sverige tillför till Östersjön från land från jordbruk. Andra stora källor är avloppsvatten via reningsverk och via mindre avlopp.

Frågan om hur mycket avloppsvatten från en enskild anläggning som behöver renas beror på var anläggningen finns. Om omgivningen är känslig och påverkas av många små avloppsanläggningar som ligger på samma ställe ställs högre krav. Det är ganska uppenbart. Det behöver man inte vara vetenskapsman för att förstå. Om en anläggning finns på långt avstånd från brunnar, badplatser eller vattendrag ställs lägre krav.

En bedömning görs av vilken rening som är rimlig för varje anläggning. Om avloppsanläggningen riskerar att bidra till övergödning krävs inte särskild rening av fosfor enligt dagens regler. Däremot krävs det nästan alltid en grundläggande rening för att minska utsläpp av smittämnen och organiskt material. Om man gör det får man nästan alltid på köpet en viss rening av fosfor.

Bedömningen av när det ska krävas extra rening är en uppgift för våra myndigheter. För att göra det beställer de forskningsrapporter och tar in dem som en del av sin verksamhet.

Förutom den rapport som vi nu diskuterar genomförde Havs- och vattenmyndigheten två andra projekt för att uppdatera vägledningen av riskerna med avloppsanläggningar.

Det är självklart mitt ansvar som minister att tillse att myndigheterna håller sig uppdaterade. Jag kan konstatera att ansvarig myndighet gör just det. Man beställer forskningsrapporter, hanterar dem och låter dem påverka myndighetens arbete på det sätt som man själv anser vara rimligt.

Anf. 24 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag tackar miljöminister Karolina Skog för detta.

Vi i Sverigedemokraterna vill först och främst påpeka att vi ser positivt på åtgärder som vidtas för att bidra till en bättre vattenmiljö och minska eventuell övergödning av vattendrag, sjöar och hav. Det är mycket viktigt. Men det ska också påpekas att många av de åtgärder som föreslås för över

700 000 enskilda avlopp i landet handlar om miljarder i kostnader för enskilda husägare. Det är kostnader som kommer att vältras över på och drabba de boende på landsbygden och deras verksamheter. Detta vet vi.

I ett antal kommuner har man till exempel hotat äldre människor med vite. I ett fall hotade en kommun en 91-årig man med ett vite på 180 000 kronor om han inte åtgärdade sitt avlopp inom ett och ett halvt år. Mannen hann dö innan kommunen verkställde sitt hot om vite.

Ett annat fall gäller en äldre kvinna i Bohuslän som sökte hjälp eftersom hon inte längre kunde sova på nätterna av oro för att kommunen hade utdömt ett vite på 36 000 kronor i kvartalet tills hon åtgärdat sitt enskilda avlopp. Kvinnans enda inkomst är hennes fattigpension.

Hur kan det vara rimligt att hota äldre och pensionärer med viten på så stora summor och ge dem endast ett till två år för att bygga om sitt avlopp till en kostnad på flera hundra tusen kronor?

I miljöbalken finns det en rubrik om rimlighetsavvägning. Där framgår det att myndigheterna måste väga nyttan av en åtgärd mot kostnaden. Det framgår av Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram att åtgärder mot enskilda avlopp är den i särklass minst kostnadseffektiva metoden.

Myndigheten har dessutom beräknat utsläppen på antagandet att det bor fem personer på en fastighet. Räknar man om beräknade mängder av fosfor för en som bor ensam på en fastighet innebär det att det handlar om något hekto fosfor per år. Detta ska ställas mot tillsynsavgifter på tusentals kronor och investeringar på kanske 100 000–200 000 kronor beroende på förutsättningar.

Sedan har vi en myndighet som Havs- och vattenmyndigheten som säger att det är fosfor som är det stora problemet. Men faktum är att de enskilda avloppen är den källa som släpper ut minst fosfor. Dessutom tas det mesta av detta upp av växter och träd på vägen ut i havet.

Ett framgångsrikt miljöarbete och åtgärdsprogram måste bygga på förtroende mellan aktörerna, en lokal delaktighet och ersättningar från staten för de merkostnader som den enskilde näringsidkaren eller fastighetsägaren påförs. Samtidigt måste man genom föreslagna åtgärder prioritera mesta möjliga miljönytta kopplad till kostnaderna.

Anf. 25 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! I dag saknar 26–35 procent av de enskilda avloppsanläggningarna – man vet alltså inte exakt – eller ca 240 000 enskilda avloppsanläggningar rening efter slamavskiljaren, trots att detta har varit ett krav i svensk lagstiftning sedan 1969. Detta innebär att orenat avloppsvatten går ut i diken, vattendrag och sjöar. Utöver detta finns det ett stort antal anläggningar som är så gamla att de i dag inte längre fungerar. Dessa avlopp kan leda till smittspridning, men de bidrar också till en övergödning. I stora delar av södra Sverige och längs Bottenhavets kust är övergödningen omfattande.

Som jag sa finns det enligt våra myndigheter en betydande vetenskaplig samsyn om dessa enskilda avlopps miljöpåverkan. Jag finner det därför anmärkningsvärt att en enskild ledamot anser sig ha en helt annan information och en förmåga att utifrån sin egen personliga kunskap kunna bedöma detta och veta bättre än våra myndigheter.

Det arbete som har gjorts de senaste åren när det gäller övergödning-frågan har handlat mycket om breda kartläggningar och forskningsuppdateringar av hur vi ska hitta de mest kostnadseffektiva åtgärderna. Man har kommit till insikten att det är stora skillnader i fråga om vilka åtgärder som är mest kostnadseffektiva, beroende på de geografiska förutsättningarna.

Efter att ha fått den informationen har vi också skruvat om de stöd som finns så att vi riktar dem till de åtgärder som är mest kostnadseffektiva. Samtidigt har myndigheterna förändrat sin tillsynsvägledning, det vill säga den vägledning de ger till kommuner om hur de ska arbeta. Då kan de på samma sätt ge råd för att de mest kostnadseffektiva lösningarna ska uppnås.

Det finns inte någon one size fits all här. Det är inte på det sättet att alla i Sverige ska ha samma anläggningar, oavsett var man bor och hur tätt husen ligger. Den lösningen eftersträvas inte av någon myndighet. Vi jobbar mot ett alltmer differentierat arbete.

Nästa år kommer regeringen också att höja anslagen till lokala åtgärder mot övergödning, så att åtgärderna kan anpassas efter platsen. Vad ska vi göra just här? I exempelvis en enskild vik kan fosfor ha enorm påverkan och få stora konsekvenser för till exempel fiskbestånd och dra undan fötterna för både sportfiske och yrkesfiske.

Detta är ett systematiskt arbete.

Jag överlämnar bedömningar av retention och de vetenskapliga bedömningarna till forskare och myndigheter.

Anf. 26 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för fortsättningen på svaret.

Vi sverigedemokrater har påtalat myndigheternas i många fall klandervärda agerande när det gäller vattenåtgärdsprogrammet och hur det bland annat påverkar de mindre vattenkraftverken och fastighetsägare på landet som har enskilda avlopp. Det är som vi vet ganska många som har enskilda avlopp.

Åtgärdsprogram och olika miljöåtgärder måste i högre grad präglas av kostnadseffektivitet och balans mellan god vattenmiljö och levande landsbygd.

När det gäller enskilda avlopp handlar det i första hand om övergödning och utsläpp av fosfor. Men enskilda avlopp producerar så små mängder fosfor att det blir orimligt att jämföra med andra källor. För ett enskilt avlopp handlar det om kanske 0,6 kilo fosfor per person och år. Och ingen vet egentligen hur mycket av det som når havet eller något övergött vattendrag.

Enligt oss sverigedemokrater får åtgärder inte orsaka icke-proportionerliga kostnader, vilket de gör i det här fallet. En kostnad får alltså inte vara större än miljönyttan. Den så kallade proportionalitetsprincipen är en av de viktigaste principerna i miljöbalken.

Det finns en tydlig, inbyggd konflikt här. Havs- och vattenmyndigheten och lokala myndigheter övertolkar de regler och förordningar som finns. Det är en konflikt som går ut över landsbygdens befolkning och som verkar vara en fortsättning på den landsbygdsfientliga politik som tyvärr har präglat svensk politik de senaste decennierna.

Anf. 27 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Jag vill avsluta med att påpeka att de som påverkas av lokal övergödning i vattendrag, i grunda vikar och vid våra kustzoner, är de som bor i just de områdena. Det är de som märker när fiskbestånden försvinner, när badvikar inte längre är tjänliga utan behöver stängas av och andra olägenheter som övergödning bidrar till.

Det andra perspektivet är mer övergripande. Hur ska vi komma till rätta med övergödningen i Östersjön och i Bottenviken? Det har forskats väldigt mycket på den delen. Och man har kommit fram till att det finns ingen möjlighet att nå hela vägen vad gäller övergödningsfrågan om vi lämnar 240 000 enskilda avlopp som de är i dag. Den matematiken går inte ihop.

För att få ihop det enskilda perspektivet och det övergripande perspektivet behöver man hitta kostnadseffektiva lösningar och möjliggöra för lösningar som är baserade på lokala förutsättningar. Som jag beskrev i mitt svar är det både regeringens och myndigheternas inriktning. Besluten ska tas ned på mer lokal nivå, och medel ska öka för lokalt baserade åtgärder som är kostnadseffektiva och lämpade för en viss plats. Då får vi mycket nytta för pengarna, får möjlighet att öppna fler badvikar, kan skapa nya möjligheter för fiskbestånd att återhämta sig och inte minst möjlighet att få ett friskt Östersjön – i alla fall någon gång, kanske till och med under vår livstid.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2017/18:37 om utbildningsplatser i gymnasieskolan

Anf. 28 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Stockhaus har frågat mig hur kommunerna ska klara av att garantera platser i gymnasieskolan om många gymnasieskolor tvingas lägga ned. Frågan är föranledd av att regeringen och Vänsterpartiet är överens om att en proposition ska läggas fram om en vinstbegränsning i skola och omsorg.

Liknande frågor från Maria Stockhaus har nyligen besvarats här i kammaren av mina kollegor utbildningsminister Gustav Fridolin och civilminister Ardalan Shekarabi. Jag upprepar gärna regeringens grundläggande utgångspunkt i fråga om detta: vinst som incitament hör inte hemma i välfärdssektorn. De resurser som skattebetalarna varje år avsätter till skolan ska komma eleverna till del.

I ett internationellt perspektiv är detta på intet sätt en kontroversiell uppfattning. Tvärtom är det Sverige som sticker ut. Inget annat land kombinerar en offentligt finansierad skolpeng med obegränsade möjligheter för fristående skolor att ta ut vinst, ett närmast oreglerat skolval och svaga etableringsrestriktioner för enskilda huvudmän.

När avregleringarna genomfördes på 1990-talet var förhoppningen att de skulle leda till höjda kunskapsresultat och till en flora av nya pedagogiska alternativ. Med facit i hand kan vi konstatera att det var önsketänkande. Sedan dess har vi tvärtom fått se sjunkande kunskaper, kraftigt ökande skolsegregation och framväxten av börsnoterade koncerner snarare än ideellt drivna skolor.

Regeringens utgångspunkt är att valfriheten och mångfalden i välfärden ska värnas samtidigt som vinstjakten ska stoppas. De privata aktörer som bedriver seriösa välfärdsverksamheter och som regelmässigt återinvesterar i verksamheten kommer självklart att kunna bedriva verksamhet även i framtiden.

Jag och regeringen håller därmed inte med om att privata aktörer kommer att försvinna i den utsträckning som Maria Stockhaus menar. Enligt en enkät som Friskolornas riksförbund gjorde bland sina medlemmar 2014 var de viktigaste drivkrafterna att kunna bidra till människors utveckling och inläring, att kunna erbjuda utbildning av högsta kvalitet och att kunna arbeta självständigt efter egna idéer. Ingen svarade att de gjorde det för att tjäna mycket pengar.

Om vissa ägare på grund av minskat utrymme för övervinster skulle välja att lämna sektorn kan det under en övergångsfas medföra administrativa kostnader för de kommuner och landsting som ansvarar för att säkerställa att verksamheten utförs. Enskilda huvudmän för fristående gymnasieskolor kan emellertid redan i dag gå i konkurs, förlora sitt tillstånd eller välja att avveckla sin verksamhet. Kommuner bör därför alltid ha en beredskap för att ta sitt lagstadgade ansvar för att ge alla medborgare service i de fall en extern aktör inte kan fullgöra sitt uppdrag.

Anf. 29 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, så mycket för svaret!

Det känns som att det är uppenbart att regeringen faktiskt inte vill se vilka konsekvenser som det här förslaget kommer att få. Ibland funderar jag på om man ens har satt sig in i det för att förstå vad det får för konsekvenser rent företagsekonomiskt för företag i välfärdssektorn. Tyvärr verkar inte heller gymnasieministern vilja inse vilket dråpslag detta blir för fristående verksamhet och inte minst hur det kommer att slå mot kommunerna, om förslaget blir verklighet.

Det finns inget parti i den här kammaren som vill att oseriösa aktörer som startar och driver verksamhet bara för ekonomisk vinnings skull och som gör avkall på kvaliteten ska få driva skolor eller för den delen få driva omsorg. Det är det ingen här inne som vill.

Kontrollen av dem som ska driva fristående verksamhet har genom Skolinspektionens arbete blivit skarpare när det gäller vilka som får starta sådan verksamhet och uppföljningar av kvaliteten.

Det förslag som nu ligger är ett dråpslag mot fristående verksamhet. Pricewaterhousecoopers, som är en välrenommerad revisionsfirma, har gjort en uträkning som visar att 80 procent av fristående gymnasieskolor skulle tvingas att läggas ned, därför att man inte klarar av att överleva med de ekonomiska villkor som det här förslaget ger.

Stockholms läns kommuner, som jag representerar, har en hög andel av fristående verksamhet på gymnasienivå. Det är ungefär 22 000 elever som går i fristående gymnasieskolor i Stockholms län. Här ökar också behovet av gymnasieplatser. Många kommuner har i dag tuffa utmaningar för att se till att det finns platser för alla elever. Om dessutom 80 procent av platserna riskerar att försvinna – ungefär 17 600 platser, om Pricewaterhousecoopers beräkningar stämmer – blir det en väldigt stor utmaning att se till att det finns platser, att försöka att jobba med skolutveckling och att höja kvaliteten.

Det förslag som nu kommer att läggas på riksdagens bord om utredningens förslag går igenom har fått mycket hård kritik från många remissinstanser. Att Vänsterpartiet hyllar förslaget är kanske inte så konstigt. De vill väl i grunden inte att det ska finnas någon fristående verksamhet över huvud taget. Men var står egentligen Socialdemokraterna?

Jag har besökt många friskolor i socialdemokratiskt ledda kommuner. Dessa skolor vittnar alla om hur de motarbetas av kommunen. Ett exempel är Nyköpings Enskilda Gymnasium som är en framgångsrik verksamhet dit många elever söker sig och där man har goda resultat. Nyköpings Enskilda Gymnasium tvingas i princip varje år att överklaga den ersättning som man får från kommunen.

Fru talman! Hela vinstbegränsningsförslaget är feltänkt. Enligt förslaget ska högsta tillåtna vinst beräknas utifrån någonting som kallas operativt kapital. Problemet är att de flesta verksamheter i välfärden inte har så stora tillgångar som vinsten ska beräknas på. Det innebär att det är väldigt få som kommer att kunna ha en rörelsemarginal som gör att de överlever.

Pricewaterhousecoopers säger att om en verksamhet eller ett företag, oavsett vad man sysslar med, ska klara av att överleva långsiktigt och hantera till exempel oförutsedda händelser, såsom en lång sjukskrivning eller någonting annat, måste man ha åtminstone 2 procent i rörelsemarginal.

Enligt de uträkningar som Pricewaterhousecoopers har gjort på just skolverksamhet skulle ungefär 90 procent av alla fristående förskolor och 88 procent av de fristående skolorna inte klara att överleva. Man klarar alltså inte av oförutsedda utgifter och inte att sätta undan pengar för investeringar och annat. Det finns ingen möjlighet att överleva.

Det här handlar inte om att förhindra människor som stoppar pengar i egen ficka, som skickar pengarna till Cayman Islands eller vad det nu kan vara, utan det handlar om att företag faktiskt inte kan överleva.

Så jag undrar om regeringen tar till sig det här förslaget och om man tycker att det är en rimlig konstruktion av vinstbegränsning för att få bort oseriösa aktörer när det kommer att slå så fruktansvärt hårt mot så många enheter.

Anf. 30 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Stockhaus ställer många frågor om ett förslag som ännu inte är framlagt. Saken är ju den att vi har fått en utredning av Ilmar Reepalu. Den utredningen har varit ute på remiss. Efter det har regeringen meddelat att man kommer att återkomma, men regeringen har också klart och tydligt sagt att det kommer att bli förändringar på en del punkter. Vilka punkter som det blir förändringar på tänker jag inte gå in på i den här interpellationsdebatten. Den frågan ligger på min kollega Ardalan Shekarabis bord.

Om Maria Stockhaus är förvånad över att förslaget ens finns på bordet, ens diskuteras, ens har skickats ut på remiss, då är jag lite förvånad över att Maria Stockhaus inte ser de uppenbara problem som finns på den skolmarknad som har uppstått i Sverige.

Vi har i Sverige ett system för styrningen av skolan som saknar motstycke i resten av världen med kombination av en i det närmaste oreglerad möjlighet att etablera fristående skolor tillsammans med vårt system med skolpeng, som eleven tar med sig när eleven byter skola, och ett skolval som är väldigt oreglerat jämfört med hur det ser ut i många andra länder,

till exempel i Storbritannien som jag vet att Maria Stockhaus själv har besökt. Ovanpå detta finns det en obegränsad rätt att ta ut vinst och bedriva skolor i till exempel aktiebolagsform.

Den här kombinationen lanserades för ett stort antal år sedan. När den lanserades – om man läser det som står i de propositionstexter som den dåvarande borgerliga regeringen tog fram – var tanken att det skulle leda till en högre kvalitet. Det skulle leda till en ökad mångfald av pedagogik, till en stärkt likvärdighet, till ett bättre resursutnyttjande och till bättre kunskapsresultat.

Vi ser nu att den svenska skolan karakteriseras av väldigt mycket, men inte av de saker som reformen var tänkt att leda till.

Hela systemet med att styra skolan på det här sättet har fått en förödande kritik från krafter som vanligen står till exempel Maria Stockhaus mycket nära. Jag kan bara peka på de väldigt intressanta inlägg som har gjorts i debatten av före detta riksdagsledamoten för Moderaterna, docent ... Nu får jag skämmas eftersom jag tappade bort namnet, men jag lovar att komma på det snart. Det är en kvinna som har ett högt anseende hos både Maria Stockhaus och mig.

Vinstintresset har inte blivit skolans räddning. Tillsammans med övriga delar som karakteriserar vårt skolsystem har det inte varit den räddning för skolan som så många av Maria Stockhaus partikamrater hoppades när systemet introducerades på 1990-talet. Skälet är förstås att i en offentligt finansierad skola är det svårt att göra vinst på något annat sätt än att skära i kostnaderna. Kostnaderna är starkt förknippade med det som leder till kvaliteten i skolan. Det finns en grundläggande motsättning mellan strävan efter vinst och upprätthållandet av en hög kvalitet.

Vad är det som kostar pengar i skolan? I stor utsträckning är det lärare och lärarlöner. I de vinstdrivna skolorna har man inte bara lägre löner för lärarna utan man har ofta också en lägre lärartäthet och färre lärare som har en pedagogisk utbildning.

Jag tycker att skolan ska vara ett samarbetsprojekt för hela samhället. Jag skulle välkomna ett samarbete över blockgränsen där man diskuterade hur vi ska säkerställa att det svenska skolsystemet levererar goda kunskapsresultat och stor likvärdighet för alla elever. Då tror jag inte att vårt system, som inkluderar vinstdrivna skolor, är vägen för att nå detta.

Anf. 31 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag ska kommentera några frågor som statsrådet tog upp i sitt senaste inlägg.

Statsrådet talade om att det har gjorts en utredning, men där kan man styra ganska mycket genom direktiven, vilket också den här regeringen valde att göra. Det utmynnade i ett förslag som skulle innebära ett dråpslag för välfärdssektorn i Sverige.

Statsrådet nämnde också att det finns en oreglerad möjlighet att starta skolor i Sverige. Det är nog inte riktigt min bild när jag har pratat med Skolinspektionen om hur bedömningen görs av friskolor som ska startas. Det gäller också friskolor som ansöker om att starta eller utöka sin verksamhet. Det är inte alls lätt, och det ska ju inte vara lätt. Självklart ska det vara en kontroll av dem som vill starta en skola.

Något som jag tycker är allvarligt är att hela den här debatten, det förslag som nu ligger och den misstro som inte minst regeringen riktar mot hela den fristående sektorn inom skolväsendet har lett till att till exempel Internationella Engelska Skolan, som är en stor koncern – statsrådet verkar ha något emot att det finns sådana skolor på skolområdet – och har bra kvalitet – det är den skolkoncern som har flest antal sökande i kön, om jag inte missminner mig alldeles – har valt att skjuta upp en skoletablering i Karlskrona på grund av den debatt som förs och på grund av den osäkerhet som finns. Det är ju en stor koncern som säkert kommer att kunna hantera eventuella förändringar i villkoren, men det är mycket värre för inte minst de små förskolorna och även för de små skolor som drivs av entreprenörer som har velat åstadkomma någonting annat än det som har varit möjligt i den kommunala sektorn.

I sitt svar påstår gymnasieministern att friskolereformen inte har lett till bättre skolresultat. Jag undrar vad ministern grundar det på. Enligt den officiella statistiken har de fristående skolorna bättre resultat än kommunala skolor – detta även om man tar hänsyn till eleverna socioekonomiska bakgrund. Utan friskolorna hade resultaten i svensk skola kanske varit ännu sämre, om man nu tror att det går att göra en så enkel analys av en så komplex verksamhet.

Statsrådet lyfter upp frågan om segregation. IFOUS har konstaterat att friskolorna endast på marginalen har bidragit till skolsegregationen. Grundorsaken till den är i första hand bostadssegregationen.

Vore det inte ärligare att säga som det är: Socialdemokraterna vill inte ha fristående aktörer, eller åtminstone inte andra aktörer än ideella, inom skolan. Då skulle det vara lättare att förstå regeringens agerande i fråga om vinstbegränsningar.

Anf. 32 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tycker att det är spännande att vi kan ha denna debatt, och jag får tacka Maria Stockhaus för att hon introducerar en sådan på skolans område. Här är det synnerligen angeläget att sätta ned foten. Är skolan en marknad som vilken som helst? Väljer elever och föräldrar skolor utifrån fakta? Om skolan är dålig väljer man då bort den, och om den är bra fortsätter man? Dåliga skolor försvinner inte bara utifrån hur elever väljer, utan jag är övertygad om att vi behöver andra styrmekanismer.

Det finns många olika aspekter på detta. Men att säga att fristående skolor inte ska finnas är som att säga att fristående skolor har sin grund i att de måste göra vinst. Jag väljer att tro att det finns många fristående skolor som inte har detta som främsta drivkraft utan som vill åstadkomma goda resultat och ge elever möjligheter och förutsättningar utifrån annan pedagogik, andra sätt att lära och så vidare.

Hela den här debatten och hela borgerlighetens upprördhet kan man inte tolka på annat sätt än att man inte vill driva skolor om man inte får gå med vinst. Det känns som en ganska dålig utgångspunkt tycker jag. Det känns inte alls som något som en myndighetsutövning ska innebära. För det är vad detta innebär: att utbilda inom grundskolan är myndighetsutövning av obligatorisk skolgång. Även gymnasieskolan innebär ett väldigt stort ansvar.

Att fördela resurser utifrån elevernas behov brottas man med på många olika håll. Det gör man till exempel i kommunen. Jag vet att vi över alla partigränser har det gemensamt att elever kostar olika och att vi måste hitta nycklar för att fördela resurserna efter bästa sätt. Men vad är meningen med att fördela resurs efter behov om någon säger: ”Jag fick pengar över? Och om jag inte får det ska jag se till att jag får pengar över.” Det är detta som vinstincitamentet i så fall innebär.

Som statsrådet tidigare sa: Hur gör man vinst i en skola? Jo, man kan ha färre lärare. Man kan ha elever som har lättare för sig i skolan. Man kan betala lärarna mindre. Det finns inte så många andra aspekter. Tyvärr får många gånger personalen betala priset rent ekonomiskt för att skolan ska kunna gå med vinst.

Jag har besökt väldigt många skolor både som ordförande i utbildningsutskottet och dessförinnan. Det har varit kommunala skolor och fristående skolor, och jag är jätteimponerad av väldigt många. Ibland är jag inte lika imponerad. Men jag tycker att det är ganska självsäkert att säga att de fristående skolorna är de bra och de kommunala är de som är lite sämre. Jag kan inte säga att jag kan göra en sådan jämförelse. Det kan nog variera bland både kommunala och fristående skolor beroende på var de ligger i landet, vilken skolledare de har, hur det ser ut på lärarsidan och så vidare.

Jag vill rikta en fråga till interpellanten Maria Stockhaus och Ida Drougge, som ska tala efter mig. Om vi inte vill att man ska ägna sig åt vinstjakt och att man stoppar pengarna i egen ficka hur ska vi kontrollera detta utan att få en skola som har så många pekpinningar att friheten nästan måste sägas gå förlorad? Vi kan ange hur många elever det ska vara i en klass, hur många lärare det ska vara och vad läraren ska ha i lön, men det känns inte riktigt som den fria skola som vi egentligen vill ge förutsättningar för.

Jag tror att vi på olika sätt måste värna den långsiktighet som eleven måste ha, som föräldrar ska ha och som lärare ska ha i sitt arbete. Då måste de som driver skolor också vara långsiktiga och inte fundera över hur de kan göra kortsiktiga vinster.

Anf. 33 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Som statsrådet själv sa nyss vet vi att fristående skolor inte ytterst finns för att någon enbart vill göra vinst. De har det inte som sitt huvudsakliga intresse. Annars hade de bedrivit en annan verksamhet. Det finns andra branscher där det är långt mycket enklare att få vinst och tjäna pengar än i skolan och inom välfärden.

Jag tycker att det är bra att statsrådet hänvisar till den information och de undersökningar som hon gjorde. Kärnan och problemet i denna fråga handlar om Reepaluutredningen. Det förslag som lades fram av utredningen är inte förenligt med vad regeringen och statsrådet säger att de vill göra. Dessa båda är inte förenliga med varandra. Det är inte bara vi moderater och oppositionen som säger detta, utan andra tunga, riktiga instanser värderar, visar och kan tydligt avgöra det här. Det är därför vi återkommer här i kammaren, för vi får inte svar på frågan.

Det är tillräckligt allvarligt att utredningen om svensk skola över huvud taget har lagts fram. För utredningen som sådan påverkar synen på hela skolsektorn. Den skapar också en oro och instabilitet hos de fristående skolorna, som upplever sig som hotade även om regeringen och statsrådet menar att de inte är det så länge de håller bra kvalitet. Det är ändå en bild som finns nu. Jag tycker inte att det är konstigt att skolaktörerna upplever det hela så här.

Nu är utredningen framlagd, och gjort är gjort. Man hade kunnat skriva direktiven bättre och på ett annat sätt, men nu har man inte gjort det. Låt oss fokusera framåt: Vad kan regeringen göra bättre nu? Kan statsrådet säga något om när regeringen återkommer om utredningen? När återkommer man med ändringarna av förslaget och med sitt förslag i frågan? Jag vill gärna höra något om tidsplanen för detta.

Anf. 34 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag glömde tacka Maria Stockhaus för frågan. Jag vill inte bara tacka av artighet utan också för att jag tycker att det är bra att frågan diskuteras. Den är viktig för svensk skola, och framför allt för alla de barn och elever vars framtid är beroende av att de får en skolgång som är fylld med lärande och som gör att de blir förberedda på att vara medborgare i Sverige framöver.

Jag tycker dock att det är tråkigt att bli tillskriven saker som jag inte har sagt; jag har inte sagt att det finns en totalt fri etableringsrätt för fristående skolor, utan jag har sagt att den etableringsrätt vi har i Sverige är ovanligt oreglerad. Jag tror att jag använde uttryck i stil med ”i det närmaste fri” eller något liknande. Jag är fullt medveten om att det krävs ett tillstånd från Skolinspektionen för att starta en skola, men jämfört med många andra skolsystem finns det ganska få kriterier för att starta en skola i Sverige.

Jag hänvisar återigen till de väldigt intressanta debattartiklar som har skrivits av docent Anne-Marie Pålsson. Det var ju så den skickliga moderata riksdagsledamoten heter som jag missade namnet på i mitt förra anförande.

Maria Stockhaus påstår också att jag gör ett kausalt samband mellan införandet av friskolor och alla våra marknadsreformer under tidigt 90-tal och den dystra utveckling som har funnits i svensk skola. Jag har varit väldigt noga med att inte uttrycka mig som om det ena har orsakat det andra. Det är i själva verket svårt att göra sådana påståenden om svensk skola, oavsett om det är åt det ena eller andra hållet. Samtidigt är det ett faktum att utvecklingen i svensk skola har gått åt alldeles fel håll, och detta har vi sett under den tid då dessa marknadsreformer har verkat.

Maria Stockhaus säger att det finns utredningar som visar att resultaten är bättre i de fristående skolorna än i de kommunala. Det är ett faktum att kunskapsresultaten är högre i de fristående skolorna mätt i betyg. Men ett lika starkt faktum är det att i de fristående skolorna är barn som är födda av föräldrar med hög utbildning väldigt överrepresenterade. Detta samband är tyvärr mycket starkt i svensk skola, och det leder till att det inte går att säga att friskolorna ger bättre resultat än de kommunala skolorna.

Faktum är att det i den senaste PISA-undersökningen står i den engelska versionen, som OECD självt har gett ut, att kunskapsutvecklingen i förhållande till elevernas utgångspunkt är bättre i kommunala skolor än i fristående skolor, en uppgift som det svenska Skolverket inte har tagit med. De har gjort en annorlunda analys i sin rapport.

Vi har haft en stor debatt om grundskolan som handlar om att vi har bristande resursfördelning och att vi behöver tillföra mer resurser till de elever som har de allra största behoven. Det är en debatt som vi tyvärr inte haft på samma sätt vad gäller gymnasieskolan. En resursfördelning som baseras på elevernas behov är lite svårare att göra med den gymnasieemarknad som har uppstått inte bara i Stockholmsområdet utan i väldigt många delar av landet.

Jag ska lite snabbt ta upp det som Ida Drougge frågade om. Ida Drougge säger att det är allvarligt att den här utredningen ens finns och ligger på bordet. Jag undrar om resten av världen är informerad. Det finns inget annat land som har ett sådant system som det svenska skolsystemet. Om bara förekomsten av den här utredningen är dråpslaget blir jag orolig över skolsystemen i den övriga världen.

Anf. 35 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Först har jag en liten kommentar när det gäller friskolornas resultat. Det finns någonting som heter Salsa, där man tar hänsyn till elevernas bakgrund. Även där presterar friskolorna bättre än de kommunala. Men det kan man ha diskussioner om. Det kräver kanske en längre analys.

Regeringen uttryckte åtminstone till en början en förhoppning om att komma överens över blockgränserna för att åstadkomma långsiktiga spelregler inom välfärden och bättre ordning för att hålla oseriösa aktörer borta. Nu har regeringen i stället satt sig i knät på Vänsterpartiet, ett parti med kommunistiska rötter som tror att allt blir bättre om det drivs i offentlig regi och som tycker att det blir bättre när politiker bestämmer var barn ska gå i skolan än när föräldrar och elever själva får välja.

Vi vill också ha ordning och reda i välfärden och är övertygade om att det skulle ha varit möjligt att nå en överenskommelse om regeringen tillsatt en oberoende utredning som inte haft styrande direktiv, en utredning som på riktigt ville skapa långsiktiga villkor för fristående verksamhet. Det förslag som nu ligger på bordet är oseriöst och visar på bristande insikt i vilka villkor som behövs för att över huvud taget kunna driva företag vidare.

Statsrådet påpekar i sitt svar att jag redan ställt frågor kring effekter av vinster i välfärden till utbildningsministern och civilministern. Frågan till civilministern drog jag i och för sig tillbaka, men jag kommer att återkomma med den. Anledningen är att det för min valkrets, Stockholms län, är en ödesfråga om den här utredningen blir verklighet. Vi kommer inte att klara av vårt välfärdsuppdrag om 80 procent av verksamheterna försvinner inom förskola, grundskola, gymnasium och omsorg. Det blir inte möjligt för oss att klara av att ersätta allt det som försvinner. Det är en oberoende revisionsbyrå som har gjort en analys och tittat på de ekonomiska villkoren enligt Reepalus förslag. 80 procent klarar inte av att överleva långsiktigt, för man kan inte hantera uppkommande kostnader som man inte är förberedd för. Det kan vara så enkelt som att någon blir långtidssjukskriven. Jag

tycker att det är anmärkningsvärt att ni väljer att gå vidare med det här förslaget.

Anf. 36 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Eftersom det kommer en företrädare för Moderaterna även efter mig tar jag mig friheten att ställa några korta frågor. Det här förvånar mig. Jag vill gärna instämma i det som Anna Ekström tidigare sa. Att göra en överenskommelse över blockgränserna vore det bästa för skolan i den här frågan liksom i många andra, men jag har väldigt svårt att förstå utgångspunkten från borgerligheten, framför allt från Moderaterna. Varför ska Sverige vara unikt i världen med att tillåta ett vinstuttag? Det är svårt att tolka på annat sätt än att man inte vill driva en skola om man inte får göra vinst och ta ut vinst. Känns det som en rimlig drivkraft för att utbilda våra barn och unga att man vill göra vinst? Det går ju att driva skolor i annan regi utan vinst i övriga världen. Det är bara Sverige som har detta undantag.

Jag undrar också varför man dessutom måste ta ut stora vinster. Det är nämligen så att man får 100 procents skattefinansiering. Vi har inte ett system som innebär att man bara får 70 eller 30 procent och att man ska ta ut resten i avgifter eller skrapa ihop det på annat sätt. Var ligger den stora risk som ett företag tar när det driver en skola i Sverige?

Det skulle vara väldigt spännande att få svar på dessa frågor.

Om ingenting görs åt vinsterna utan vi i stället ska garantera att pengarna används klokt genom att skärpa regelverken, delar inte då Ida Drougge och Moderaterna uppfattningen att det kan bli väldigt detaljreglerat och att det kanske inte är den vägen vi ska gå när det gäller svensk skola? Tvärtom ska vi försöka ge frihet till skolan och tillit till skolor att bedriva en verksamhet. Om vi skulle styra upp skolstorlekar, klasstorlekar, lärarlöner och så vidare kan jag säga att de regelverken skulle bekymra mig väldigt mycket. Det skulle lämnas noll frihet över. Vi borde ta bort en del av miss-tänklighöret.

Anf. 37 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag tackar Lena Hallengren för de kompletterande frågorna. Jag tycker att hennes inlägg tydligt visar hur delar av socialdemokratin tyvärr gärna vill att debatten ska handla om vinstfrågan brett och stort snarare än om det specifika utredningsförslag som vi har att ta ställning till och som regeringen själv menar att den ska ändra men ändå utgå från. Det är det förslaget som jag och mina moderata kollegor debatterar och utgår från. Det är det utredningsförslaget som fristående skolor och föräldrar med barn i de skolorna är oroliga och rädda för.

Problemet är inte att det har skett en utredning, vilket statsrådet fick det att låta som. Jag hade förväntat mig att regeringen skulle göra en utredning. Det hade nog många förväntat sig. Problemet är ju resultatet – att utredningen ser ut just som den gör och är utformad på just det sätt som den är. De mekanismerna skulle göra det mer eller mindre omöjligt för nästan 80 procent av de fristående skolorna i Stockholms län att finnas kvar. Detta är den springande punkten.

Om Lena Hallengren vill träffa flera aktörer för att i detalj få reda på hur utredningen är ett problem för dem och hur de kommer att begränsas

kan vi säkert ordna sådana möten. Det är nog många som är intresserade av att träffa även en ledamot som Lena. Det är nog inga problem.

Jag skulle vilja att statsrådet svarade på den fråga som jag ställde: När kommer regeringen att återkomma om vilka förslag den vill ha och vilka ändringar den vill göra i utredningen?

Prot. 2017/18:28
9 november

Svar på
interpellationer

Anf. 38 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar Maria Stockhaus och Ida Drougge för de ytterligare frågorna.

Maria Stockhaus återoppar Salsa, ett mätverktyg från Skolverket. Men i princip i första meningen i beskrivningen anges det att det ej ska användas för rankning. Jag tycker att man ska vara försiktig med att använda statistiska verktyg på ett annat sätt än de är avsedda för.

Maria Stockhaus återkommer till att det är boendesegregationen som är den stora boven i dramat när det gäller vår bristande likvärdighet, och det är sant. Boendesegregationen är ett jättestort problem. Men det sätt vi har arrangerat vårt skolval på gör faktiskt problemen ännu större. För mig är det en bjudande plikt att se till att vi kan använda våra skolpolitiska verktyg till att säkra inte bara högre kunskapsresultat utan också en starkare likvärdighet, så att barn och elever från olika bakgrunder får mötas i skolan.

Jag vill också markera det som Lena Hallengren har sagt så klart och tydligt: Friskolorna är här för att stanna. Vi ska ha ett system där det finns en möjlighet för föräldrar och elever att uttrycka ett önskemål om ett val. Men dagens system är uppbyggt på det sättet att det med den kombination av åtgärder som vi har tyvärr leder till att vi inte får den skola som jag vill ha och som våra barn är förtjänta av.

Precis som Lena Hallengren betonade är utbildning ett svårfångat begrepp. Det är jättesvårt att reglera precis hur utbildning ska gå till, och det är jättesvårt att fånga med byråkratiska regler hur kvalitet ser ut. Att ytterligare och ännu mer öka på de administrativa regelverk som mäter vår skola riskerar att ytterligare försämra mångfalden i den skola vi har.

Frågor som handlar om hur utredningen kommer att tas vidare hänvisar jag till min kollega Ardalan Shekarabi. Jag vill återigen betona att det förslag som kritiserats så häftigt är ett utredningsförslag som regeringen arbetar vidare med.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.40 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 9 Frågestund

Anf. 39 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Det är dags för veckans frågestund. En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning.

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor kommer att besvaras av utbildningsminister Gustav Fridolin, statsrådet Helene Hellmark Knutsson, statsrådet Ann Linde och statsrådet Anna Ekström. Utbildningsminister Gustav Fridolin besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Straffen för handel med hyreskontrakt

Anf. 40 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Gustav Fridolin och är av allmänpolitisk karaktär.

I tisdags presenterade en statlig utredning nya förslag för att stävja brott på hyresmarknaden. Utöver att det redan är olagligt att sälja ett hyreskontrakt i dag föreslår man att det också ska bli olagligt att köpa ett kontrakt. Maxstraffet man föreslår är fyra år. Det är dubbelt så långt som normalstraffet för en våldtäkt i Sverige.

Min fråga till Gustav Fridolin är: Tycker regeringen att det är rimligt att unga som drabbats av en icke-fungerande bostadspolitik ska fängslas?

Anf. 41 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Tack, riksdagsledamot Jesper Skalberg Karlsson, för frågan! Det viktigaste vi kan göra för att komma åt bostadsbristen är såklart att bygga mer, och äntligen byggs det nu mer i Sverige. Vi bygger mer än vad vi gjort sedan miljonprogrammets dagar. Genom regeringens statliga investeringar byggs det också fler billiga hyresrätter som människor med vanliga inkomster har möjlighet att bo i. Det är helt avgörande för att studenter och unga ska kunna flytta hemifrån och få sin första bostad.

Givetvis är det också viktigt att bekämpa svarthandel med hyreskontrakt och på olika sätt skapa rättvisa i systemet och att säkra att en kommunal bostadskö fungerar när den används. Därför har vi utrett frågorna. Den utredning som riksdagsledamoten ställer en fråga om är nu ute på remiss, och efter remissrundan kommer vi att bereda förslagen.

Anf. 42 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Den svenska bostadsmarknaden är riggad för att unga inte ska kunna ta sig in. Jag förstår att man blir desperat när man har kommit in på drömutbildningen men inte kan hitta en bostad. Jag förstår däremot inte hur regeringen i ena ändetaget kan tömma Akademiska Hus på pengar och i andra ändetaget inte säga nej till ett förslag om att den som inte får bostad ska fängslas. Det går faktiskt inte ihop, Gustav Fridolin.

Anf. 43 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Akademiska Hus har just fått en större uppgift än tidigare med att se efter till exempel studentbostäder. Det som inte går ihop är den

moderata politiken. Den säger å ena sidan att man ska ha lägre löner, vilket kommer att slå mot unga, och å andra sidan att man ska kunna få högre hyror, vilket också slår mot unga. *Då* kommer det att bli svårt för unga att flytta hemifrån. Det viktiga här är att bygga fler bostäder, och det leder faktiskt regeringens politik till.

Prot. 2017/18:28

9 november

Frågestund

Vetenskaplighet och Nationella sekretariatet för genusforskning

Anf. 44 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Hellmark Knutsson.

Ivar Arpi har skrivit två artiklar i *Svenskan* där han har tagit upp Nationella sekretariatet för genusforskningens verksamhet i den akademiska världen och hur detta ämne har övertrumpat andra discipliner. Vi talar inte om jämställdhet nu, för det är vi alla för, utan om avancerad genusteori, intersektionalitet.

Arpi slår fast att arbetet har ett intersektionellt perspektiv. Står regeringen bakom det här? Och anser statsrådet att det finns vetenskapliga belägg för den genusvetenskap som sekretariatet, enligt Arpi, bedriver?

Anf. 45 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack så mycket, Robert Stenkvist, för den här frågan! Jag vill börja med att konstatera att högskolelagen säger att alla universitet och högskolor i sin verksamhet alltid ska iaktta och främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Det är det högskolepolitiska målet som vi har. Strategin för att det här ska bli verklighet är det som kallas för jämställdhetsintegrering. Det är ett uppdrag som vi har lagt på alla våra myndigheter, inklusive universitet och högskolor. Till det finns Nationella sekretariatet för genusforskning, som är stödjande organ för det här.

När det gäller de vetenskapliga frågorna står alla partier i den här riksdagen, hoppas jag, bakom att akademisk frihet råder. Vetenskapliga metoder ska prövas fritt från politiskt inflytande utifrån de kriterier som vetenskapsmän och -kvinnor själva sätter upp.

Anf. 46 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Det var ju vetenskapligheten som var frågan här. Enligt statsvetenskapliga institutionen i Lund ska alla litteraturlistor i en kurs innehålla minst 40 procent kvinnliga författare. Det kan bli högst märkligt i till exempel en kurs om fascismen under förra seklet. Det fanns helt enkelt inga kvinnliga fascistiska skribenter på den tiden.

Anser statsrådet att det här är en rimlig ordning? Och anser statsrådet att det här är i enlighet med den akademiska friheten?

Anf. 47 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att det inte är politiker som sätter samman litteraturlistor eller har synpunkter på utbildningens innehåll. Det vi fattar beslut om är examensmål för utbildningarna. Sedan är det universitet och högskolor som ansvarar för utbildningens innehåll och därmed också litteraturlistor. De här besluten fattas självständigt av våra universitet och högskolor, så också i det här fallet, vilket man har redogjort för

Skattereglerna för klimatkompensation

Anf. 48 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Min fråga går till Gustav Fridolin. I Sverige har vi satt upp mycket tuffa klimatmål. Det är bra. Vi ska inte ha några nettoutsläpp av klimatgaser 2045. En lång rad politiska åtgärder kommer att krävas om Sverige ska klara det här målet, och det kommer bara att gå om hela samhället är med.

En lång rad företag har satt upp samma mål som Sverige, eller ibland ännu tuffare. Men vissa utsläpp tar tid att reducera, och andra kan inte undvikas helt. Därför accepterar också Parisavtalet att utsläppsminskningar kan göras utanför den egna verksamheten – klimatkompensation, helt enkelt. Det uppmuntrar vi i Centerpartiet helhjärtat. Att alla vill vara med och bidra är ju fantastiskt. Därför är det helt galet att vi i Sverige sedan 2014 har en praxis som innebär att klimatkompensation betraktas som en gåva. Det betyder att företagets kostnader inte är skattemässigt avdragsgilla.

Det här gör man inte av en slump. Man gör det för att man vill ta klimatansvar, bygga varumärke och vara konkurrenskraftig. Min fråga till statsrådet blir därför: När, Gustav Fridolin, får vi se nya skatteregler som ger företagen en chans att faktiskt klimatkompensera på ett marknadsmässigt sätt?

Anf. 49 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Tack, Rickard Nordin, för en riktigt bra fråga! Ja, ska vi klara det här måste vi använda alla mekanismer som finns tillgängliga. Det är viktigt att konstatera att dagens regelverk inte omöjliggör klimatkompensation för företagen, men de är inte skattemässigt gynnsamma. Det är definitivt en fråga som man kan komma att titta vidare på när nu de olika utslagen ligger på bordet.

Med det sagt vill jag nämna att det finns en parallell diskussion som handlar om hur staten ska nå sina klimatmål. Där vill jag nog ändå ställa en motfråga till Centerpartiet och Rickard Nordin.

Under Centerpartiets tid i regering var praxis att de utsläppsrätter som våra utsläppsminskningar hade lett till – alltså den sammanlagda utsläppsminskning som Sveriges klimatarbete hade lett till – såldes. Då kunde utsläppen göras någon annanstans. Den praxisen har vi ändrat. Vi annullerar nu utsläppsrätter. Vi säkrar att svenska utsläppsminskningar faktiskt leder till minskade utsläpp. Jag undrar: Kommer Centerpartiet att bibehålla denna nya praxis om Centerpartiet tar plats i en ny regering?

Anf. 50 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Ja, Gustav Fridolin, du får komma tillbaka efter valet till riksdagens frågestund, när du sitter i riksdagen och Alliansen sitter i regeringsställning.

Min fråga till dig som minister var: När får vi se nya skatteregler som faktiskt gör att det går att klimatkompensera på ett marknadsmässigt sätt? Som det är nu betraktas detta som en gåva. Det är det inte. Det är fantastiskt att konsumentmakten har kommit så långt att man ställer krav på företagen att göra dessa överväganden, fatta kloka beslut och ta ansvar för sina klimatutsläpp. Då måste det självklart vara avdragsgillt.

När får vi en ny skattelagstiftning på detta område, Gustav Fridolin?

Anf. 51 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag konstaterar att jag svarade på frågan. Detta är relativt nya utslag. De kan definitivt komma att ligga till grund för att göra den typ av översyn av svensk skattelagstiftning som kan vara nödvändig. Ja, det är bra när företag väljer att klimatkompensera, även om det bästa såklart är när man minskar sina faktiska utsläpp och själv gör hemläxan. Då det finns utsläpp ska man försöka kompensera för dem. Det är en av anledningarna till att Sverige som stat nu för en annan politik än den som fördes under alliansåren. Det var anledningen till min motfråga.

Svensk handelsdelegation till Azerbajdzjan

Anf. 52 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Just nu befinner sig handelsminister Ann Lindes statssekreterare i Azerbajdzjan med en delegation svenska företagsledare. Enligt regeringen är resans syfte att främja svenska företags exportchanser i fråga om Azerbajdzjan. Man ska träffa företrädare för olje-, gas- och transportindustrin. Men läsningen av Amnestys, Human Rights Watchs och Transparency Internationals rapporter är mörk. Man kritiserar fängslandet av politiska aktivister, bristen på oberoende medier, användandet av tortyr och korruption.

Det svenska företaget Bombardier har skakats av en rättsprocess angående misstänkt korruption i Azerbajdzjan. Det fallet är ännu inte avgjort. I Europarådet har delegationen från Azerbajdzjan anklagats för mutor och korruption. Ericsson, som är med på resan, har haft samröre med ett bolag som används för penningtvätt. Trots detta väljer den svenska regeringen att resa dit. Man fortsätter med precision att välja ut oljestinna diktaturer, som Iran, Saudiarabien och nu senast Azerbajdzjan.

Varför skickar Ann Linde iväg sina medarbetare till den oljestinna diktaturen Azerbajdzjan?

Anf. 53 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för frågan! Som ett led i tron på handelns fördelar för jobbskapande, tillväxt och hållbar utveckling har regeringen utarbetat en exportstrategi som bland annat syftar till att öka exporten till och handeln med de stora tillväxtmarknaderna i till exempel Asien.

Resan till Azerbajdzjan kan ses som en del i denna strategi. Som vi ser det finns det intressanta affärsmöjligheter för svenska företag i landet. Det finns en bedömning som Business Sweden och de företag som följer med på resan har gjort. Vi har också inför denna resa – och detta ska vara regel i fortsättningen – krävt av svenska företag som följer med att de skriver

under ett åtagande om att följa hållbarhetsregler och om att till exempel inte delta i någon form av korruption eller i olagligheter. Om man upptäcker det ska man omedelbart anmäla det till Business Sweden.

Anf. 54 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Det blir en aning komiskt när man först hör Gustav Fridolin prata om utsläppen och sedan hör Ann Linde prata om var man ska föra handelspolitik.

Enligt regeringens underlag minskade Azerbajdzjan sin bnp med 1,4 procent. Det är också en ekonomi som till tre fjärdedelar består av intäkter från olje- och gasindustrin. Regeringen tänker: Där finns framtiden. Där finns de framtida möjligheterna till bra ekonomiska handelsavtal.

Frågan blir då: Varför är inga organisationer från civilsamhället med på denna resa?

Anf. 55 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Från regeringens sida ingår det i exportpolitiken och i exportstrategin att vi vill främja och stödja företag i affärsverksamheten utomlands. Det gäller framför allt på komplexa och svåra marknader. Det är anledningen till att vi nu gör en resa till Azerbajdzjan. Regeringens representant, i form av min statssekreterare, följer med.

Det är också på det sättet att många oljeländer nu har sett nödvändigheten av att göra om till förnybar energi. Där ligger svenska företag i framkant. Vi tror att vi har något att bidra med.

Plan för att minska sexuella trakasserier i skolan

Anf. 56 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Varje år anmäls ungefär 100 fall av sexuella trakasserier i svensk skola. Det är en förskräcklig siffra. Men med all sannolikhet är det mycket vanligare än så. En stor del av mörkertalet handlar om att människor tar för givet att det ska vara så här och att vardagen ser ut så. Man vänjer sig vid att det är så här. Det är verkligen förskräckligt.

Det är sannolikt en kombination av bristande jämställdhet – grabbar tycker att de ska ta för sig – och dålig ordning i skolan. Kombinationen av bristande jämställdhet och dålig arbetsro innebär till sist att många tjejer får stå ut med att killar tar för sig och tafsar. Den bristande studieron får också andra konsekvenser. Resultaten sänks, framför allt för dem som behöver skolan allra mest. Men detta innebär också sexuella trakasserier.

Min fråga till utbildningsminister Fridolin är: Vilken är planen för att minska buset i svensk skola, för att minska trakasserierna i svensk skola och för att öka arbetsron i svensk skola?

Anf. 57 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Om detta, Christer Nylander, är vi helt överens. De modiga vittnesmål som många har delat med sig av de senaste veckorna visar hur oerhört viktig politiken är för skolan. Det är i skolan som grunden för normer och beteenden sätts. Skolan får aldrig vara en plats där man kränks eller utsätts för sexuella trakasserier.

Trygghetsarbetet startar med att det finns tillräckligt med vuxna. Det är därför vi anställer fler i skolan, så att vuxna kan finnas i de miljöer där unga finns. Det handlar om att bygga relationer så att unga berättar om sådant de är med om eller ser och om att man har rätt verktyg för att kunna agera. Det är därför vi bygger upp ett stort fortbildningsprogram, så att man till exempel vet vad man ska göra för att ändra kulturer och miljöer på ett sådant sätt att sexuella trakasserier aldrig underförstått är accepterat.

Vi måste också kunna gripa in när något väl sker. Det är en av anledningarna till att vi vill stärka barn- och elevombudets möjlighet att agera mot sexuella trakasserier.

Anf. 58 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Utbildningsministern och jag är väldigt upprörda över detta. Vi är sannolikt lika upprörda.

Det handlar även om att till sist se att det inte bara sker trakasserier i skolan utan också utanför, att det är systematik i det hela och att det ibland går riktigt, riktigt illa. Ibland har vi fall i svensk skola som är förskräckliga. Vi har bara den senaste tiden fått se att våldtäkter har skett på svensk skola och att aktiviteten efter dem inte har stämt överens med det grova brott som det faktiskt är.

Det finns en otydlighet i skollagen om rätten att flytta en elev i akuta fall. Anser utbildningsministern att detta bör förtydligas?

Anf. 59 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag är alltid beredd att skärpa lagar, men det är också viktigt för mig att vara tydlig gentemot alla landets rektorer, kommuner och andra huvudmän som har ansvar för att skapa trygghet på sina skolor. Lagen ger i dag möjlighet att både stänga av och flytta en elev om det krävs för att garantera andra elevers trygghet. Om detta ska varken vi eller något annat parti sprida oklarheter. Den möjligheten finns, och den ska användas när det är det som krävs för att skapa trygghet.

Branschskolor som en del av vuxenutbildningen

Anf. 60 LENA EMILSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Anna Ekström.

Gymnasieskolans kommande försöksverksamhet med branschskolor, som håller i yrkesutbildningsdelar, är en väldigt god idé. Eleverna på yrkesprogrammen kommer då att få en djupare kunskap i just branschernas specialområden. Men vuxna som avslutat ett teoretiskt program på gymnasiet och som inte har en yrkesutbildning skulle också behöva något liknande. Finns det tankar på att utveckla vuxenutbildningen med någon form av branschskoleblock eller -paket eller liknande?

Anf. 61 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Lena Emilsson, för denna väldigt viktiga fråga!

Vi har i dag en gymnasieskola där ungefär en tredjedel av eleverna går ut utan en fullständig gymnasieexamen. Det är ett stort bekymmer för de eleverna. Det är också ett väldigt stort bekymmer för arbetsgivarna och det svenska arbetslivet. Kompetensförsörjningen blir lidande.

I synnerhet gäller detta resultaten från gymnasiets yrkesprogram. Alltför få har under alltför många år sökt de viktiga utbildningarna – utbildningar som leder till jobb som är väldigt eftertraktade på arbetsmarknaden. När vi ser ett sådant sjunkande söktryck – faktum är att det bara är hälften så många som går på yrkesprogrammen i dag jämfört med för tio år sedan – måste vi agera och göra yrkesprogrammen mer attraktiva.

För de unga elever som har gått ut gymnasiet utan en utbildning som ger dem den ställning som de behöver på arbetsmarknaden ska vuxenutbildningen finnas, och där kommer vi att arbeta hårt med att se till att det finns precis just den typen av paketlösningar som Lena Emilsson efterfrågar.

Anf. 62 LENA EMILSSON (S):

Fru talman! Vuxenutbildningen är ju väldigt bra. Den har dock en nackdel, en svaghet, och det är att de som redan har en avslutad teoretisk utbildning har väldigt svårt att få tillgång till yrkesdelar i vuxenutbildningen.

Kan man tänka sig att utveckla någon form av yrkesblock som man paketerar? De har ju redan all teoretisk utbildning, så det de behöver är bara själva yrkesämnen.

Anf. 63 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Just nu arbetar alla Sveriges kommuner med något som kallas för regionalt yrkesvux, en satsning som är avsedd att se till att vi via vuxenutbildningen kan säkerställa att fler får yrkesutbildning och att arbetslivet får denna eftertraktade kompetens.

Det kommer att finnas goda möjligheter. I och med att vi skapar så många fler platser kommer chanserna att öka att få dem också för de ungdomar som har gått på teoretiska program. Dessutom har vi en utredning som just nu ser över hur köreglerna ser ut.

Friskolor och följderna av vinstbegränsning

Anf. 64 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till utbildningsministern.

Salsa är ju en modell som Skolverket använder för att jämföra skolors betygsresultat utifrån den specifika skolans elevunderlag, bland annat med avseende på föräldrarnas utbildningsnivå och andelen nyinvandrade elever.

Ungefär 17 procent av landets alla grundskolor är friskolor. Men om man går igenom Salsavärdena för alla skolor visar det sig att bland dem som har de högsta Salsavärdena, alltså de bästa betygsresultaten med hänsyn taget till elevunderlaget, är över 60 procent friskolor.

Många av de här skolorna är vinstdrivna skolor och kommer att ha stora problem att få ihop sin fortsatta verksamhet om det förslag om vinstbegränsning som regeringen förbereder införs. Min fråga till Gustav Fridolin är därför: Hur blir svensk skola bättre av att regeringen gör det svårare för dessa högpresterande skolor att fortsätta sin verksamhet?

Anf. 65 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Tack, Aron Modig, för frågan! Det är viktigt att det finns olika skolor med olika profiler så att jag har möjlighet att gå på en skola som just ger mig de bästa möjligheterna ut i livet. Det är också viktigt att vi är trygga med dem som får vårt absolut viktigaste välfärdsuppdrag: att ge våra barn en bra skola. Därför behövs det tydliga och klara regler för dem som får ansvaret att driva en friskola.

Om detta är vi nog i grunden överens. Då behöver man en diskussion om vilka de reglerna ska vara. Vad jag tycker, efter att vi till exempel har sett skolor som i princip tömts på pengar och lämnat eleverna utanför med en lapp på dörren som säger "ledsen, jag konkade skolan, hoppas du hittar en annan plats", är att en av de reglerna bör vara att man har ordning och reda på de skattepengar som går in i verksamheten. Det som du och jag lägger in i verksamheten ska också komma fram till eleverna och skapa kvalitet.

Det är det som är tanken med de regler som regeringen just nu förbereder och som sedan kommer att läggas på riksdagens bord för beslut.

Anf. 66 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Det första som utbildningsministern säger tycker jag är lovande, det vill säga att det behövs olika typer av skolor för att eleverna är olika och har olika behov och så vidare.

Frågan är bara hur detta går ihop med det förslag om vinstbegränsning som regeringen förbereder. Vi vet ju att en konsekvens av detta kommer att vara att en väldigt stor andel av de friskolor som i dag verkar i landet inte kommer att kunna fortsätta göra det om en sådan här bestämmelse införs.

Anf. 67 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Aron Modig, jag vet att väldigt många av dem som driver friskolor i Sverige gör det av helt andra skäl än att man vill tjäna grova pengar på det. Man vill inte skicka pengar till skatteparadis, utan man vill skicka kunskap in i eleverna.

Jag är därför övertygad om att dessa aktörer är beredda att ställa upp på ett regelverk som garanterar att skattepengar som går in i verksamheten, dina och mina pengar, faktiskt ska användas till att ge eleverna den allra bästa utbildningen.

Hanteringen av sexuella trakasserier på universitet och högskolor

Anf. 68 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Jag har en fråga till forskningsminister Helene Hellmark Knutsson. Den rör det som har hänt de senaste veckorna där vi alla har uppmärksammats på metookampanjen. Vi har kunnat ta del av fruktansvärda, upprörande berättelser om personer som upplever sig ha blivit sexuellt trakasserade eller till och med utsatta för rena övergrepp.

I samråd med min praoelev Julia Klein tyckte vi att det här var en viktig fråga att ställa. I dagens Svenska Dagbladet finns det nämligen en artikel som visar på att universitet och högskolor inte tar sitt ansvar. Det här är en verksamhet där det finns 400 000 studenter och 75 000 anställda, men bara

tio elever har blivit avstängda under den senaste åttaårsperioden. Det är förvånande siffror.

Jag vill därför fråga ministern vad hon avser att göra för att universitet och högskolor också ska ta sitt ansvar när det kommer till dessa frågor.

Anf. 69 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack, Betty Malmberg, för en väldigt, väldigt angelägen fråga! Jag blev, precis som du, oerhört upprörd över detta.

Jag vill ändå säga att detta är någonting som vi började jobba med redan under att metookampanjen startade just för att ta reda på hur det faktiskt ser ut inom universitets- och högskolevärlden, för det är precis som Betty Malmberg säger: Det här är statens största verksamhet. Det är många anställda och ännu fler studenter, och alla har rätt att kunna både fullfölja sitt arbete och också fullfölja sina studier utan rädsla för trakasserier eller sexuellt ofredande.

Så är nog inte fallet, vilket de här berättelserna och även många andra vittnat om. Därför har jag kallat till mig generaldirektörerna för Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet och Vetenskapsrådet för att de ska kunna ge sin bild av hur det ser ut, och jag är beredd att vidta fler åtgärder om så krävs.

Anf. 70 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag förutsatte självklart att vi var överens om hur viktigt och angeläget det är att vi faktiskt följer upp och ser till att vi får ordning och reda i detta så att ingen student ska behöva drabbas.

Jag tycker att det är bra att ministern har vidtagit åtgärder och kallat till sig myndigheterna. Samtidigt är det ändå rektorerna vid landets lärosäten som har det huvudsakliga ansvaret – ett ansvar som man inte har tagit. Därför vill jag fråga ministern om hon är beredd att också kalla till sig rektorer från landets lärosäten.

Anf. 71 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack för frågan, Betty Malmberg! Självklart är jag beredd att vidta de åtgärder som krävs för att vi ska få ordning på det här. Det är precis som Betty Malmberg säger, att synliggörandet nu kommer underifrån, både genom kampanjen och genom andra vittnesmål. Förändringen måste dock komma uppifrån, för det är vi som har ansvaret – såväl rektorer som politiker och myndighetschefer – som har att se till att det blir en förändring.

Det ska finnas en tydlig ordning för att motverka detta, och när det uppdagas ska det också finnas en tydlig ordning för åtgärder, och det tänker jag se till att det blir.

Överföring av befogenheter till EU på det sociala området

Anf. 72 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Det pågår ju en ständig process där makt flyttas över från Sverige till Europa och likaledes från andra europeiska länder till Europa. Den svenska riksdagen har vid tre tillfällen röstat för fördragsändringar

som har överfört eller förberett för att överföra makt från Sverige till Europa. Det har skapats en åklagarmyndighet, vi är på väg att militarisera Europa och även invandringpolitiken är på väg att flytta över till Europa.

Nästa helg har vi ett toppmöte i Göteborg som handlar om den sociala pelaren. Där kommer man att diskutera barnbidrag, pensioner, a-kassa, utbildning och hälso- och sjukvård. Inledningsvis ska detta vara mellanstatligt – det är vad man säger – men vi känner ju till utvecklingen. Därför skulle jag vilja fråga EU-minister Ann Linde om regeringen på det här toppmötet eller vid något senare toppmöte kommer att kräva att det utfästs någon form av garantier för att detta inte kommer att ske på överstatlig nivå i framtiden.

Anf. 73 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Johnny Skalin, för frågan!

Vi delar helt uppfattning om att man inte ska överföra kompetens när det gäller de frågor som ska behandlas vid det sociala toppmötet i Göteborg den 17 november. Vi kommer naturligtvis inte att kräva in några garantier för vad som händer i EU; det är ju upp till varje regering. I Sveriges fall är det också med hörande av EU-nämnden.

Däremot är vi glada över att man kommer att skriva under en social pelare som ministerrådet, Europaparlamentet och kommissionen gemensamt har satt för att sätta frågorna på dagordningen. Men vi har inget önskemål om att detta ska leda till förändringar i kompetensen mellan medlemsländerna och EU-kommissionen.

Anf. 74 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Det är väl upp till folket att avgöra var makten ska ligga, inte upp till respektive regering. Det var poängen med min fråga. Det har skett tre fördragsändringar där Sveriges riksdag utan att först ha frågat folket har bestämt att makten ska flyttas.

Med det senaste fördraget, Lissabonfördraget, flyttades inte mindre än 68 politiska områden. När jag ställde frågan här i talarstolen till statsministern nämnde han att man inte kan lova att man inte ska militarisera Europa, det vill säga skapa en militär union. Kan man lova att det inte ska skapas en social politik på europeisk nivå?

Anf. 75 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Det finns redan vissa delar i socialpolitiken som är på gemensam EU-nivå. Det är sådana direktiv där det finns minimikrav på vad som är det minsta som alla EU-länder ska följa.

Jag antar att frågan innebär att Johnny Skalin vill ha en folkomröstning varje gång det ska ske en förändring eller där något ska flyttas. Det är inte heller något som man kan lova eftersom det är riksdagen som fattar beslut.

Åtgärder för ökad trygghet i skolan

Anf. 76 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin på samma tema som min kollega från Liberalerna ställde tidigare.

Den ordning, eller snarare oordning, som råder på svenska skolor i dag är inte acceptabel. Jag finner egentligen inget korrekt ord. Skolan ska vara en plats där elever byggs upp och får en möjlighet att bilda sig och skapa sig en trygg framtid, inte där de bryts ned. Vi är överens om att skolor, skolledning och rektorer har det självklara ansvaret. Ministern nämnde själv några generella åtgärder på den punkten som är bra.

Jag menar att vi politiker också har ansvaret att gräva där vi står med all den makt vi har. När kommer regeringen att återkomma med skarpa åtgärder för att garantera trygghet på våra skolor?

Anf. 77 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Tack, Ida Drougge, för frågan!

Ingen elev ska behöva utsättas för sexuella trakasserier eller andra trakasserier på sin skola. Det ska man inte behöva vara med om på någon arbetsplats alls. Men i skolan, där så mycket av våra relationer, förväntningar på framtiden, självförtroende och självkänsla sätts, blir det ännu viktigare att säkra både jämställdhet och trygghet.

De konkreta åtgärderna är att säkra att det finns fler vuxna på en skola där lärarna springer från den ena lektionen till den andra. Eftersom det är svårt att bygga de relationer som krävs för att skapa trygghet har ytterligare 20 000 anställts i skolan. Vi måste se till att bygga upp ett stort fortbildningsprogram i frågor som gäller hur man jobbar med ledarskap i klassrummet och trygghet mellan lektionerna. Vidare måste vi säkra att barn- och elevombudet får mandat att jobba mot sexuella trakasserier, precis som mot andra kränkningar, och kan ta tag i de anmälningar som kommer in på området – vilket är en brist i den lagstiftning som den förra regeringen lämnade efter sig.

Anf. 78 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag är positiv till de förslagen. Det är ett arbete som har pågått länge, och det är inget nytt som ministern nämner.

Vi ser i dag hur offer tvingas flytta. Senast i går framkom nya uppgifter på TV4 att det är offren som flyttar från skolan snarare än förövarna. Rektorns ansvar behöver därför bli mer explicit än i dag och verktygen fler och enklare.

Är ministern villig att återkomma med skarpa förslag på den punkten?

Anf. 79 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag kan rabbla ett antal andra åtgärder, alltifrån förstärkningar i förskolans läroplan för att stärka barns kunskap om kroppintegritet till åtgärder som innebär att ge stöd till lärare som ska agera när de ser sexuella trakasserier, vart de ska vända sig och hur de anmäler.

Jag går över till Ida Drougges konkreta fråga. Vi är fullt beredda att föreslå lagskärpningar om behov finns, men det får inte finnas någon otrygghet eller osäkerhet hos rektorer om att dagens lag räcker till. Man kan både stänga av och flytta en elev om det krävs för att garantera andra elevers trygghet, och man ska använda den lagen när det behövs.

Anf. 80 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Att läsa en riktigt bra bok och få drömma sig bort till nya världar är något som jag och många med mig älskar. Förra veckan var det läslov, och läslovet är en satsning som regeringen initierade 2016 och som innebär att vi vill att våra barn och unga ska återta makten över ordet.

Språket och litteraturen ger oss den kunskap vi behöver för att påverka våra liv och drömmar. Jag är mycket glad över regeringens satsning på våra barn och unga och deras läsning. Men både politikern och gymnasie-läraren i mig är orolig för att SCB pekar på att unga vuxna tillhör en generation där läsandet sjunker.

Därför är min fråga till gymnasie- och kunskapslyftsminister Anna Ekström: Hur jobbar ministern med att även våra unga vuxna får en förståelse för litteraturens betydelse och därmed ökar sin läsning?

Anf. 81 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Anna Wallentheim, för frågan! Den väcker läslusten också i mig.

Ingen av oss har väl glömt bort första gången vi verkligen drunknade i en bok. För mig var det *Anne på Grönkulla* som fick mig att glömma tid och rum och tro att jag faktiskt var på Prince Edward Island för hundra år sedan. Jag unnar alla barn och unga den känslan. Jag unnar också alla unga vuxna den känslan.

Jag vill där peka på den nästan bortglömda delen av den svenska utbildningspolitiken och kulturpolitiken som vi kallar folkbildning. I dag finns oroväckande siffror om inte bara unga vuxnas läsande utan också oroväckande siffror som handlar om unga vuxnas syn på demokratin.

Jag tror att den satsning som regeringen gör i budgetpropositionen för 2018, som verkligen är en folkbildningsbudget, är precis vad som behövs för att säkerställa att den infrastruktur som våra folkhögskolor och studieförbund kan utgöra kan tas i anspråk för bättre läsande.

Anf. 82 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det är av oerhörd vikt att vi får denna generation att förstå att läsning är något som kan påverka deras liv. Extra viktigt är det också eftersom det handlar om personer som kanske inom en snar framtid ska bilda familj och därmed ska vara en förebild för sina barn.

Jag uppmuntrar därför regeringen och statsrådet att fortsätta det viktiga arbetet samt utveckla nya vägar för att nå våra unga vuxna. Kanske kan statsrådet ge något konkret exempel på vilka förslag som ska läggas fram.

Anf. 83 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Det är så roligt att få frågan. Vi har en tendens att se utbildning som något nyttigt – visst det är nyttigt. Utbildning är bra för att få jobb och för att läsa vidare. Men utbildning är också nyttigt för att kunna ta sitt ansvar i vårt demokratiska samhälle.

Den satsning som till exempel görs i studieförbundens arbete handlar om att ge föräldrar god kunskap om barnens skolgång. Det är en typisk sådan satsning som skulle kunna leda till ett ökat ideellt engagemang också när det gäller läsning från föräldrarnas sida.
(Applåder)

Konsekvenserna av jämställdhetsintegrering i utbildningen

Anf. 84 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Hellmark Knutsson. Min fråga berör samma ämne som Robert Stenkvist tog upp, men jag skär min fråga på en annan ledd.

Som vi hörde Stenkvist berätta har vid statsvetenskapliga institutionen i Lund en lektor nyligen tvingats se sin litteraturlista kompletterad med en kvinnlig queerfeminist trots att hans kurs om det moderna samhället och dess kritiker byggde på originaltexter av fascister vid sekelskiftet. Vid den tiden fanns det inga kvinnliga fascister som var författare, och det fanns alltså ingen möjlighet för honom att få med sådana på hans litteraturlista. Den queerfeminist som i stället fördes upp på hans litteraturlista hade ingenting med ämnet att göra. Lektorn vägrade helt sonika, och kursen ställdes in. Studenterna fick i stället söka sig någon annanstans om de ville läsa en sådan kurs.

Jag säger inte att jämställdhetsintegrering är hokus pokus – verkligen inte. Jag vill fråga om det verkligen var forskningsministerns avsikt att Nationella sekretariatet för genusforskning ska jämställdhetsintegrera så radikalt att kurser ställs in.

Anf. 85 HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack, Maria Abrahamsson, för frågan! Vi har som sagt diskuterat sexuella trakasserier och andra jämställdhetsfrågor, och för mig är det oerhört viktigt att akademien är jämställd. Det är också det som framgår av högskolelagen – att kvinnor och män ska kunna bedriva både utbildning och forskning på lika villkor.

Men i högskolelagen står det också att man ska hålla hög kvalitet i utbildningen och forskningen, och det är de uppdragen man nu har att se till att man klarar på ett gott sätt. Det är dock myndigheterna som självständigt ser till att både tolka och genomföra lagar och förordningar. Det ska jag som minister inte styra över. Dessutom ska innehållet i utbildningar liksom litteraturlistor bestämmas av högskolan och lärarna själva.

Som jag sa har statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet själv svarat på det här, och jag måste rekommendera läsning av det svaret.

Anf. 86 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Fru talman! Jag hade hoppats få slippa tillvitelsen att jag inte står bakom metoo-upprop och sådana saker. Jag hade trott att jag skulle slippa det, men okej.

Vi säger så här, då: I Norge har man uppmärksammat jämställdhetsintegreringen vid statsvetenskapliga institutionen på Lunds universitet. Man

har uppmärksammat det på ett negativt sätt. Jag tror att det kan vara skadligt för ryktet för den svenska akademiska friheten. Jag skulle gärna vilja höra statsrådets kommentar till detta.

Prot. 2017/18:28
9 november

Frågestund

Anf. 87 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack, Maria Abrahamsson! Det var just det som var mitt svar och min kommentar i den första delen, och det har också statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet svarat på. Man säger att argument och kvalitet trumfar andra kriterier. Då gäller det att det är på det sättet hela vägen.

Det är också det viktigaste målet för mig – att man kan klara utbildning och forskning av högsta kvalitet men att man också upprätthåller jämställdheten mellan män och kvinnor. Det är ett jämställdhetspolitiskt mål, och jämställdhetsintegrering är det verktyg vi har för det.

Läraryrketens attraktivitet

Anf. 88 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Också jag vill ställa en fråga till högskoleminister Helene Hellmark Knutsson.

Bristen på utbildade lärare är ju fortfarande stor i Sverige i dag. Det väntar även stora pensionsavgångar framöver, vilket gör att bristen blir ännu mer akut.

En viktig faktor för att få fler lärare och stärka läraryrket är att göra läraryrket mer attraktivt och höja kvaliteten.

Nyligen presenterade Universitetskanslersämbetet sin pilotutvärdering av grundläraryrket och förskolläraryrket. Två av åtta utbildningar underkändes. När det gäller läraryrket har det även tidigare lyfts fram problem med stora avhopp men också låga antagningskrav för dem som söker. I början av veckan skrev tidningen Metro att på vissa ämnesläraryrket är det så många som två av tre studenter som påbörjar utbildningen som inte fortsätter.

Min fråga till statsrådet är därför om hon är nöjd med den utveckling vi ser när det gäller läraryrket. Om hon inte är det, vilka åtgärder är hon beredd att vidta när det gäller läraryrket?

Anf. 89 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack, Fredrik Christensson, för denna angelägna fråga!

Vi är som sagt mitt uppe i en stor lärarbrist. Senast i dag stod det i Dagens Samhälle att en av tio skolor har svårt att rekrytera.

Därför är det viktigt att vi får fram fler lärare, men vi ska också se till att läraryrket håller högsta kvalitet. Det är därför den första stora nationella kvalitetsutvärderingen av den nya läraryrket nu görs så att vi verkligen får se vad det är som behöver åtgärdas.

Men vi har också vidtagit åtgärder för att stärka kvaliteten redan nu. Det handlar om kvalitetspengar, 250 miljoner kronor om året, för mer lärarledd tid. Det handlar också om att vi nu tillsätter pengar för forskarskolor till läraryrket för att få fler som är forskarutbildade och en starkare forskningsanknytning i läraryrket.

Detta är några av alla de åtgärder som vi behöver vidta. Sedan behöver vi också se till att genomströmningen på vissa utbildningar ökar.

Anf. 90 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Tack så mycket för detta! Men min fråga handlade mer om huruvida ministern och regeringen är beredda att se över lärarutbildningen så som den ser ut.

När det gäller regeringens satsningar har det varit stort fokus på fler platser. Men om två av tre som påbörjar utbildningen hoppar av behövs det ju inte fler platser, utan det gäller att stärka kvaliteten så att utbildningen är tillräckligt attraktiv och man får en genomströmning. Det handlar också om att hitta alternativa sätt att komma in i läraryrket, till exempel genom att stärka KPU.

Anf. 91 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack, Fredrik Christensson! Det är precis det vi gör – vi öppnar upp fler vägar in till lärarutbildningen, bland annat genom KPU. Vi har ett stort paket för det i den kommande budgeten. Vi prövar också nya antagningsformer, bland annat lämplighetsprovet.

Sedan vill jag göra en rättelse. Det är faktiskt så att den utbildning där vi haft störst problem med avhopp är ämneslärare 7–9, och den håller vi redan nu på att ändra. Däremot har till exempel förskolläraryrket högre genomströmning än snittet i högskolan.

Hot och våld mot lärare

Anf. 92 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Min fråga är till utbildningsminister Gustav Fridolin och är på samma tema som Christer Nylander och Ida Drougge tog upp, dock från en annan sida. Den handlar om lärarna. Den handlar om möjligheterna för lärarna att ge eleverna studiero och fokusera på kunskapsutveckling.

Det finns en ökande trend som Dagens Nyheter har tagit upp i en undersökning: stök, sena ankomster och höga ljudnivåer men även hot och våld mot lärare. Över 70 procent av anmälningarna rör just våld, och det begås av elever mot lärare och annan skolpersonal. I flera anmälningar nämns att liknande våld skett tidigare, till och med på regelbunden basis. Det är ju verkligen en oroande utveckling.

Därför vill jag höra vad ministern har att säga om den här situationen, som är alarmerande, och vilka verktyg han anser att man kan använda.

Anf. 93 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Tack, Ann-Charlotte Hammar Johnson, för frågan och för att du belyser detta!

Våra skolor måste vara trygga arbetsplatser för lärare och all annan personal som jobbar där, på samma sätt som de ska vara trygga för eleverna. När man hamnar i en situation där en lärare har blivit utsatt för ett hot eller, ännu värre, blivit utsatt för direkt våld måste man som lärare kunna vara trygg i att ens rektor ställer upp för en, att ett brott blir utrett av polis, att den elev som utfört brottet tas om hand och att det görs en

polisanmälan som kan leda till åtgärder mot eleven och att en elev som är straffmyndig blir dömd.

Det här kräver såklart starka rektorer som i varje läge ställer upp för sina lärare. Vi vet att vi har det, men vi vet också att vi kan rigga systemen bättre för att rektorer ska kunna ha den styrkan, ha tiden till det och säkra att de ställer upp för lärare i varje steg.

Anf. 94 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag delar den åsikten men känner att det är långt dit, även om det finns rektorer som riggar detta väldigt väl.

Det finns verktyg i dag. Ministern har talat om en kedja och hur det ska gå till. Men det finns lärare som berättar att de inte får respons på det de anmäler. Det finns lärare som hör av sig och säger att de gråter på söndagarna och har ont i magen inför att bli kallade könsord och allt möjligt under veckorna.

Vi kan inte fortsätta så här. Det behövs någonting verkligt radikalt här och nu för att stoppa detta. Vad tänker ministern göra?

Anf. 95 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Det är självklart att det inte ska se ut så för någon lärare eller någon annan på en arbetsplats i något människonära yrke.

Jag tror dock att en hel del lärare skulle vilja att jag i svaret också säger att svensk skola trots allt står ut som ett av de tryggaste skolsystemen i världen så att det också finns sagt. Men det är ju ingen ursäkt och ingen tröst för de lärare som blir utsatta eller för den delen de elever som blir utsatta.

Upplever lärare inte att de har det stöd de behöver från sin rektor måste varje huvudman säkra att man kan ta emot den typen av information från sina lärare och agera – också mot rektorn om det krävs.

Handel och jämställdhet

Anf. 96 MARIA ANDERSSON WILLNER (S):

Fru talman! Min fråga går till handelsminister Ann Linde.

Handel är ju centralt för svensk ekonomi, och självklart kan handel också på olika sätt vara en positiv kraft för utvecklings- och samarbetsländer. Så min fråga är kort och gott: Hur kan vi se till att handel också främjar jämställdhet och utifrån den feministiska utrikespolitik som vi bedriver se till att handel fullt ut tjänar även kvinnor?

Anf. 97 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack så mycket för en fråga som jag gärna besvarar, för detta ligger mig varmt om hjärtat.

En feministisk handelspolitik är en självklarhet, men det har inte setts som så enkelt att åstadkomma. Därför har Sverige satsat pengar för att Unctad, FN:s handels- och utvecklingsorganisation, ska ta fram ett verktyg för att analysera handelsavtal ur ett jämställdhetsperspektiv.

Detta presenterade vi i Genève i somras, och det går helt enkelt ut på att undersöka på vilka olika sätt handelsavtalen kommer att slå för män

och kvinnor och, om man ser att de slår på ett negativt sätt för kvinnor, se hur man kan göra det bättre.

Dessutom försöker vi få in jämställdhetsfrågorna när det gäller både OECD och WTO:s handelsagenda.

Anf. 98 MARIA ANDERSSON WILLNER (S):

Fru talman! Tack så mycket, ministern, för svaret!

Att vi har rimliga handelsvillkor är en förutsättning för att vi ska kunna bidra till utveckling i andra länder. Om vi nu ser till att vi har en jämställd handel tänker jag att detta kommer att leda till att fler kvinnor ges möjlighet till arbete och egen försörjning och därigenom till att kvinnors situation stärks. Vad kan Sverige göra ytterligare, förutom att jobba i de här internationella sammanhangen?

Anf. 99 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! En sak som vi kan göra är att se till att jämställdhet kommer mycket högre upp på Världshandelsorganisationens agenda. Nu ska Världshandelsorganisationen ha sitt möte i Buenos Aires i december, och Sverige har drivit att vi ska ha en så kallad Geneva Gender Champions Agenda för att se till att få in frågorna om jämställdhet i slutdokumentet. Fler och fler stöder detta.

Bristen på behöriga lärare

Anf. 100 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! Uppe på läktaren har jag med mig Elvira och Vera, som går tredje året på samhällsprogrammet på Knut Hahnsskolan i Ronneby, två mycket unga och blygta damer som liksom jag bekymrar sig över den lärarbrist vi ser de närmaste åren, när 100 000 lärare behöver rekryteras. Varannan lärare som nyanställdes under det föregående läsåret saknade pedagogisk högskoleexamen, visar nu statistik från Skolverket. Mest drabbade av detta är elever inom grundskolan och sfi, men även på gymnasienivå.

Värderade kollegan Christensson lyfte detta ur ett perspektiv. Jag ska be utbildningsminister Gustav Fridolin att också fundera över detta område. Hur ska vi lösa de akuta problem med lärarbrist som vi ser, inte bara när det gäller rekryteringar in i utbildningsväsendet utan också när det gäller att få dem som är inne i systemet att stanna kvar?

Anf. 101 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Ja, lärarbristen är stor; i flera ämnen är den akut. Detta märker varje rektor av i rekryteringsskedet, och tyvärr också elever.

Förutom att se till att fler utbildar sig till lärare, vilket Helene Hellmark Knutsson tydligt har redogjort för, måste vi också säkra att lärare vill stanna och utvecklas i yrket och att lärare är beredda att komma tillbaka till yrket när de har gjort andra saker.

Här ser vi nu ett par riktigt bra underliggande trender: Lärare tycks stanna i större utsträckning än tidigare, delvis såklart för att vi gör stora investeringar i höjda löner och en god löneutveckling för lärare. Vi ser också att antalet lärare som återvänder efter minst tre år i ett annat yrke har

ökat med 40 procent sedan 2014. Detta är väldigt positiva siffror när vi har lärarbrist.

En sak till som är viktig är såklart att anställa annan personal. Alla som följt en lärares arbetsvardag vet att lärarna gör mycket som man inte behöver vara legitimerad lärare för att göra. Att då anställa andra som avlastar lärare så att de får fokusera på det som skapar kvalitet i undervisningen är en viktig åtgärd.

Anf. 102 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! När det gäller det där sista har vi kanske lite olika bilder. Framför allt träffar självklart utbildningsministern i sitt ämbete fler lärare än jag kanske gör i min vardag. Men jag har koncentrerat mig på att träffa 100 lärare, framför allt förstelärare men även lärare i grundskolans alla stadier, i Blekinge, och jag får en lite annan bild. Jag är väldigt bekymrad över själva skolsituationen men också över att man tappar sugen för det som tidigare var ett kall. Hur ska vi göra läraryrket mer attraktivt?

Anf. 103 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Det finns två saker som avgör ett yrkes attraktivitet. Det är lönen – där gör vi nu stora investeringar. Vår värdering av läraryrket får inte bara uttryckas i ord; det måste också vara en tydlig löneutveckling inom yrket.

Men det är såklart också arbetsmiljön: att man får möjlighet att göra det som skapar kreativitet och kvalitet i ens yrke och får möjlighet att jobba med eleverna. Då är det viktigt att anställa andra, som kan avlasta lärarna med olika uppgifter, och även specialister, som man kan jobba med till exempel inom elevhälsan. På så sätt får man det stöd som behövs från andra professioner än läraryrket i skolan.

Elever som gjort sig skyldiga till våldshandlingar

Anf. 104 PATRICK RESLOW (-):

Fru talman! Min fråga är ställd till utbildningsminister Gustav Fridolin.

Som vi har hört här tidigare i dag har det på senare tid i medierna flera gånger rapporterats om hur elever, främst flickor, utsätts för våld av skolkamrater. Vi har också hört ministern säga att verktyg för att lösa detta finns, men problemet är att skollagens nuvarande verktyg är ytterst begränsade och inte tillräckliga för att komma till rätta med problemen. Många gånger tvingas den utsatta eleven också byta skola medan förövaren får gå kvar. Det behövs med andra ord handlingskraft.

Sverigedemokraterna har därför föreslagit införandet av en pliktskola – en egen skolenhet med specialutbildad och kompetent personal, dit icke straffmyndiga elever som befins skyldiga och som är en fara för andra elever flyttas.

Min fråga till utbildningsministern är följande: Vilka lösningar på problemet har regeringen? Kan regeringen tänka sig att ställa sig bakom förslaget om en pliktskola?

Prot. 2017/18:28
9 november

Frågestund

Anf. 105 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman och Patrick Reslow! Dagens system innebär att en rektor har möjlighet att med omedelbar verkan stänga av en elev. Man kan också välja att under avstängningen säkra att den avstängda eleven får fortsätta i vissa ämnen som eleven har det särskilt tufft i eller får viss typ av undervisning under avstängningen. Man kan under avstängningen göra den utredning som krävs för att avgöra om eleven ska flyttas till en annan skolenhet – den möjligheten finns. Kommuner kan också organisera detta med skolenheter på olika sätt, men man har ansvar att göra det på det sätt som krävs för att upprätthålla alla elevers trygghet i skolan.

Dessa möjligheter finns i dag, och det är viktigt för mig att inte skapa en otrygghet och en osäkerhet bland dem som är ansvariga för varje enskild skola när det gäller möjligheten att fatta dessa beslut. Vi har sett hur Skolinspektionen fått ge kommuner vite för att man inte använt verktygen trots att lagen ger möjlighet till det. Då måste jag såklart gång på gång och tydligt understryka: Verktygen finns och måste användas när så krävs.

Anf. 106 PATRICK RESLOW (-):

Fru talman! Jag får tacka ministern för svaret, men ministern måste också vara medveten om att alternativet att stänga av elever är ytterst tidsbegränsat. Att flytta någon till en annan skolenhet innebär i praktiken att man flyttas inom samma kommun. Problemen är kvar och löses inte, och därför ser vi också att de ökar. Det är beklagansvärt, tycker jag, att ministern inte kommer med mer konkreta exempel på vad man tänker göra.

Sverigedemokraterna är således det parti som skyddar de skötsamma eleverna. Vi är deras enda garant.

Anf. 107 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Nej, Patrick Reslow, deras garant är de kunniga, kompetenta och engagerade lärare vi har i svensk skola och de ansvarstagande rektorerna i svensk skola – inte något enskilt parti.

Det jag beskriver är den lagstiftning vi har, som ger dem verktyg att uppfylla det ansvar de har för att varje elev ska få utbildning och att alla elever ska garanteras trygghet. Verktygen finns på plats. Möjligheten att använda verktygen behöver stärkas, bland annat genom informationsinsatser.

Forskning om nya läkemedel mot multiresistenta bakterier

Anf. 108 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Helene Hellmark Knutson. Frågan handlar om forskning, närmare bestämt om utvecklandet av nya läkemedel för att bekämpa de multiresistenta bakterierna.

I dag är forskare, medicinskt verksamma läkare och veterinärer överens om att de multiresistenta bakterierna är här. Det är ett problem inte bara i Sverige utan internationellt.

Att ta fram nya läkemedel är väldigt kostsamt. Det tar tid och kräver också samarbete över länder och världsdelar. Därför undrar jag vad reger-

ingen gör för att bidra till att forskningen för att bekämpa de multiresistenta bakterierna faktiskt kommer till stånd i betydligt större omfattning än vad som är fallet i dag.

Prot. 2017/18:28
9 november

Frågestund

Anf. 109 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack, Margareta Cederfelt, för en otroligt angelägen fråga! Detta är en av vår tids stora globala hälsoutmaningar. Det är, precis som riksdagsledamoten säger, väldigt angeläget att fort få fram ny antibiotika som kan användas mot detta och att också stödja forskning och tillämpning för att få ned användandet av befintlig antibiotika.

Det vi gör genom den forskningspolitiska proposition som röstades igenom av riksdagen i april i år är att vi satsar på ett tioårigt nationellt forskningsprogram, som är just mot antibiotikaresistens. Detta är något som våra forskningsråd, Vetenskapsrådet och Forte, gemensamt ansvarar för. Vid sidan av att få fram nya läkemedel handlar det också om användandet inom till exempel hälso- och sjukvården.

Anf. 110 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att användandet måste förändras. Hygien måste förändras. Men detta räcker inte. Multiresistensen är här nu. Det är ett faktum.

Det är utmärkt med ett nationellt program, men det måste till mer. Det måste till ett internationellt samarbete. Det måste till en mycket större omfattning av den forskning som bedrivs i dag. Läkemedelsindustrin gör mycket, men det behövs också anslag. Det behövs grundforskning. Det behövs patientnära forskning. Det behövs forskning inom alla områden.

Anf. 111 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack återigen, Margareta Cederfelt! Du har helt rätt i att detta kräver just ett internationellt forskningssamarbete. Det är också något som pågår. Det finns också inom ramen för det forskningssamarbete vi har i EU. Dessutom är Sverige ett attraktivt land att samarbeta med när det gäller denna forskning just därför att vi har varit väldigt framgångsrika i att få ned antibiotikaanvändandet. Men vi behöver som sagt få fram nya läkemedel, och då krävs det också gemensam internationell finansiering för det.

EU-toppmöte om rättvisa löner och villkor

Anf. 112 ERIK EZELIUS (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Ann Linde.

Nyligen blev EU-länderna överens om att det ska gå att ställa krav på samma lön och villkor för arbetstagare som jobbar i samma land, oavsett vilket land de kommer från. Det är ett bra och viktigt steg för ett rättvisare Europa – för arbetstagarna men också för företagen, som kan konkurrera med rättvisa och sjysta villkor.

Att detta var ett bra beslut är också något som svenska folket håller med om. En övertygande majoritet av hela 76 procent uppger att de tycker att svenska löner även ska gälla för utstationerad arbetskraft. Samtidigt ser

vi på många håll i Europa en skepsis: Många upplever inte att EU gör något för just dem.

Statsminister Löfven har tillsammans med kommissionens ordförande kallat till ett toppmöte, som hålls i Göteborg nästa vecka. Där ska man bland annat diskutera hur nya jobb kan skapas, hur arbetsvillkor kan förbättras och hur omställningsmöjligheterna kan öka – helt enkelt frågor som berör EU:s medborgare.

Därför blir min fråga till EU-ministern: Vad kan vi hoppas få ut av toppmötet i Göteborg?

Anf. 113 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack för denna angelägna fråga, Erik Ezelius! Jag tror att det absolut viktigaste är att Stefan Löfven och kommissionens ordförande Juncker nu sätter de sociala och arbetsmässiga frågorna på agendan igen.

I tio år har vi haft ekonomisk kris i EU. Det har talats om att rädda bankerna, att se till att det inte blir ekonomisk kollaps i eurozonen, och man har talat om olika slags sexpack och tvåpack, men man har glömt bort människor och människors möjligheter till gott arbete och goda sociala förhållanden.

Nu kommer man att diskutera frågor som tillträde till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor och hur man mellan jobb ska kunna få stöd för att ta de nya jobb som kommer. Att både arbetsmarknadens parter och nästan alla stats- och regeringschefer kommer att samlas i Göteborg blir en stor manifestation för att det återigen är dags att flytta upp dessa frågor högt på dagordningen. Jag tror att det kommer att få stor politisk betydelse.

Dammar och kostnaden för att uppfylla miljökrav

Anf. 114 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Gustav Fridolin och är av allmänpolitisk karaktär.

Vattenverksamhetsutredningen har varit ute på remiss. Nu har svaren kommit in, och det finns en mängd obesvarade frågor. En fråga är vem som ska finansiera de insatser som krävs för att alla Sveriges dammar, som är 11 000 till antalet, ska leva upp till miljökraven.

För småskalig vattenkraft föreslås en fond som delfinansieras av branschen själv, men för dammar som inte har någon kraftproduktion finns inte denna möjlighet. Ägarna till dammarna förväntas själva bära kostnaden, och om ägarna väljer att inte söka tillstånd kvarstår endast utrivning, med risken att stora kulturminnen går förlorade och att den nu etablerade faunan och växtmiljön raseras. Detta blir en orimlig och förhoppningsvis inte önskvärd konsekvens ens för den rödgröna regeringen.

Min fråga till Gustav Fridolin blir då: Tycker Gustav Fridolin att utrivning av Sveriges dammar är ett rimligt resultat, och om inte, hur menar statsrådet Fridolin att detta ska kunna undvikas?

Anf. 115 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Tack, Cecilie Tenfjord-Toftby, för frågan! Det är ju en fråga som handlar om hur Sverige ska implementera de EU-regler som styr över vattenverken, också de små vattenverken i Sverige, och hur vi säkrar

att de sköts på ett sätt som är i enlighet med miljökrav och annat, liksom hur vi väger det mot andra intressen.

Vi har tagit emot utredningen. Den har precis varit på remiss. Jag vet att flera av de frågor som riksdagsledamoten tar upp finns med i remissvaren. Frågan bereds nu i Regeringskansliet, och jag måste därför be riksdagsledamoten att vända sig med frågeinstitutet till miljöminister Karolina Skog för att få ett slutligt svar på frågan.

Prot. 2017/18:28
9 november

Frågestund

Uppskjutning av satelliter från Esrange

Anf. 116 EMILIA TÖYRÄ (S):

Fru talman! Min fråga riktar sig till rymdministern.

I norrskenets land, strax utanför byn Paksuniemi, ligger Esrange. Där skickar man bland annat upp sondraketer för forskningsändamål, men man säger själv att man skulle kunna göra mer för forskningen, för hållbar utveckling och för tillväxt både i regionen och i Sverige och Europa.

Min fråga till rymdministern – kanske den fränaste posten i regeringen – blir då: Hur ser ministern på möjligheten att skjuta upp små satelliter från Esrange i framtiden?

Anf. 117 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack för den angelägna frågan, Emilia Töyrä!

Vi har under lång tid jobbat med att titta på just möjligheten att öka kapaciteten vid Esrange för att Sverige ska kunna bli ett av ett tiotal länder i världen att skjuta upp satelliter, i det här fallet små satelliter, i omloppsbana. Nu går arbetet vidare i och med att Rymdstyrelsen och Rymdaktiebolaget har fått i uppdrag av regeringen att ta fram en affärsplan för detta. Vi hoppas också kunna bedöma det i den kommande rymdstrategin.

Detta ger enorma möjligheter såväl för klimatforskningen och arbetet med att möta de globala samhällsutmaningar vi har som för innovationsförmågan. Detta skulle innebära att Esrange blir en ny form av testbädd för den nya tekniken, som kommer att påverka många både samhällsnyttiga och affärsnyttiga områden framöver. Rymdsektorn är fascinerande, men framför allt skapar den en väldig massa högskolegrundade arbetstillfällen – vilket jag också tror är bra för Norrbotten.

En läsa-skriva-räkna-garanti

Anf. 118 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Gustav Fridolin.

Alla är överens om vikten av tidiga insatser i skolan. Problembilden är vi helt överens om – det är inte acceptabelt som det är i dag, att huvuddelen av särskilt stöd ges i högstadiet. Att mer behöver göras är tydligt, men vi anser inte att läsa-skriva-räkna-garantin är lösningen. Det är många tunga remissinstanser som instämmer i det. Skolverket säger till exempel att gällande lagstiftning är tydlig och att det nya förslaget om läsa-skriva-räkna-garantin skapar dubbelreglering och mer detaljstyrning. SKL undrar var tilliten till professionen hamnade, och Statskontoret säger att det blir fokus på process och inte på innehåll i undervisning och stödåtgärder.

Varför väljer regeringen att lägga fram ett förslag som får så hård kritik från så tunga remissinstanser, och varför har man inte besvarat kritiken?

Anf. 119 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Kritiken är besvarad i propositionen. Det är också så att propositionens lagförslag har stöd av flera av de riktigt tunga remissinstanserna.

Förslaget har stöd av expertmyndigheten på området, Specialpedagogiska skolmyndigheten, som har att granska lagstiftningen och säkra att den kan fungera och ge möjligheter till det vi alla vill uppnå, nämligen tidigt stöd. Förslaget har stöd av Skolinspektionen, flera kommuner – däribland flera borgerligt styrda kommuner – och elevorganisationer, liksom av Lärarnas riksförbund och Sveriges skolledarförbund samt hela den samlade funktionshinderrättsrörelsen.

Varför? Jo, för att man ser att om vi ska säkra att stödet kommer på plats tidigt behövs en lagstiftning som garanterar att läraren har mandat att få stödet på plats. Lärare i dag ser de elever som verkligen behöver stöd. Man identifierar det och går ofta till rektorn för att säkerställa att stödet kommer på plats, men sedan går åren utan att stödet kommer. Tyngdpunkten för det särskilda stödet blir därför i slutet av grundskolan, när betygen sätter in.

Med dessa regler skulle vi kunna ändra på det, och det är därför vi har lagt dem på riksdagens bord. Vi hoppas på en god riksdagsbehandling.

EU:s förhandlingar om frihandelsavtal

Anf. 120 OLLE THORELL (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Ann Linde.

Sverige är ett litet, väldigt exportberoende land. Jag representerar Västmanland, som är ett litet, väldigt exportberoende län – det mest exportberoende i hela Sverige. Frihandel är extremt viktigt för vårt län och vårt land. Det handlar inte om en oregerad handel fri från krav på sjysta villkor och annat, utan det handlar om en fri och rättvis handel.

Det globala handelssystemet är nu satt under en väldig press efter att Donald Trump har sagt upp frihandelsavtal. TTIP har lagts i frysboxen, och vi ser starka protektionistiska strömningar över världen. Därför skulle jag vilja fråga handelsminister Linde hur det går med EU:s frihandelsförhandlingar. Kommer TTIP att tinas upp ur frysboxen? Vad kan CETA-avtalet innebära, och vilka effekter kommer det att få för svensk export och handel?

Anf. 121 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack för den extremt viktiga frågan, Olle Thorell!

Det är verkligen så att Sverige är väldigt beroende av frihandeln. Ungefär 1,4 miljoner människor har jobb att gå till tack vare exporten. Det som är intressant att se nu när vi har ett provisoriskt avtal – CETA-avtalet – igång med Kanada är att exporten har gått upp med 16 procent bara under det första halvåret 2017. Det gör alltså skillnad. Vi har 13 000 personer som är direkt sysselsatta tack vare Kanadaavtalet.

Det pågår dock arbete med flera andra avtal. Fokus är nu främst på avtalet med Japan, vilket vi hoppas kan bli klart innan året är slut. Det gäller även avtal med Mexiko och Mercosurländerna, alltså Argentina, Brasilien, Paraguay och Uruguay, och förhandlingar pågår med Filippinerna, Indonesien och Malaysia. När vi hade avtalet med Sydkorea ökade exporten från EU med 50 procent, och det var inte minst svenska varor. Vi kan alltså se att frihandel gör skillnad.

Begränsning av lärarnas akademiska frihet

Anf. 122 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Min fråga berör det ämne som Robert Stenkvist och Maria Abrahamsson tog upp, nämligen kursen Det moderna samhället och dess kritiker, där för kursen irrelevant litteratur kvoterades in.

Kvotering av litteratur betyder att vem som har skrivit boken blir viktigare än vad som står i den. I svaret till Maria Abrahamsson sa statsrådet att innehållet i kurserna ska bestämmas av institutionen och lärarna. Uppenbarligen har det inte varit så i detta fall, så min fråga är: Vad tänker statsrådet Hellmark Knutsson göra för att lärarnas akademiska frihet inte ska begränsas och ifrågasättas?

Anf. 123 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Tack för frågan, Boriana Åberg!

Som jag sa tidigare tror jag att det viktigaste för att kunna delta i den här diskussionen är att man även läser svaret från Statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet. Detta är nämligen en diskussion som ska försiggå på våra universitet och lärosäten. Hur ska till exempel lagstiftning tolkas och genomföras? Det handlar om just målet om jämställdhet, exempelvis, men också om kvalitet i utbildningen.

Jag kommer aldrig att lägga mig i den diskussionen. Jag kommer heller aldrig att som statsråd tolka min egen lagstiftning eller riksdagens lagstiftning åt våra myndigheter, utan det är upp till dem att göra detta på bästa sätt. Att den akademiska friheten ska värnas är något vi är överens om, inte minst här, och det ska fortsatt göras.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2017/18:41 Ändringar i postlagen

Skrivelse

2017/18:37 Riksrevisionens rapport om regeringens medelfristiga makroprognoser

Prot. 2017/18:28
9 november

Motioner
med anledning av prop. 2017/18:34 Upphålls- och arbetstillstånd för fö-
retagsintern förflyttning – genomförande av ICT-direktivet
2017/18:3925 av Paula Bieler och Jennie Åfeldt (SD)

med anledning av skr. 2017/18:27 Riksrevisionens rapport om regeringens
skatteutgiftsredovisning
2017/18:3921 av Olle Felten och David Lång (SD)

med anledning av skr. 2017/18:30 Riksrevisionens rapport om bostadsbi-
draget – ur ett fördelnings- och arbetsmarknadsperspektiv
2017/18:3924 av Jennie Åfeldt m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2017/18:33 Riksrevisionens rapport om kommun-
ersättningar för migration och integration
2017/18:3922 av Johanna Jönsson (C)

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 november

2017/18:112 Tveksamma miljösatningar

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:113 Möjlighet till fler organdonationer

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 november

2017/18:234 Möjlighet till spårbyte efter gymnasielagen

av *Johanna Jönsson* (C)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:235 Åtgärder mot gängkriminalitet

av *Thomas Finnborg* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:236 Arbetsmarknadsutbildningar

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:237 Handikappersättningen

av *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:238 Sveaskogs ansvar för underhållet av hamnen i Borghamn

av *Staffan Danielsson* (C)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

Prot. 2017/18:28

9 november

-----

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 november

2017/18:133 Omprövning av vårdbidrag

av *Solveig Zander* (C)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:135 Beslut att frånga säkerhetsskyddsförordningen

av *Tomas Tobé* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:136 Genomförandet av energiöverenskommelsen

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2017/18:140 En nationell organisation för ambulanshelikoptrar

av *Barbro Westerholm* (L)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:162 Ambulanshelikoptrar

av *Barbro Westerholm* (L)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:142 Rån mot elektronikkedjor

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:143 Transporter av frihetsberövade

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:148 Arbetet med en oberoende antidopningsorganisation

av *Saila Quicklund* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:160 Åtgärder mot benskörhet

av *Saila Quicklund* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:173 Återvändande svenska IS-terrorister

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:168 Väntetiden för läkarstudenter

av *Jenny Petersson* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:176 Global Deal

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:177 Smörbult utanför Muskö

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2017/18:185 Skyddsobjekt

av *Thomas Finnborg* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:180 Tillslag mot CBD-distributörer och tillverkare

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:181 Irakiska angrepp mot KRG

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:183 Våldet mot kristna i Irak

av *Sofia Damm* (KD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:187 Krisen på Arbetsförmedlingen

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2017/18:188 Arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning

av *Ann-Britt Åsebol* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2017/18:189 Rätten till personlig assistans

av *Bengt Eliasson* (L)
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2017/18:190 Migrationsverkets hantering av hbtq-personers asylansökningar

av *Robert Hannah* (L)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:193 Minskningen av insekter

av *Anna-Caren Säterberg* (S)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2017/18:194 Sexuellt våld och trakasserier mot barn och unga

av *Jenny Petersson* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:196 Stöd till barn och unga som utsätts för sexuellt våld och trakasserier

av *Jenny Petersson* (M)
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2017/18:195 Sexuellt våld och trakasserier i skolan

av *Jenny Petersson* (M)
till utbildningsminister *Gustav Fridolin* (MP)

2017/18:207 Förskolebrevet

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet *Anna Ekström* (S)

2017/18:210 Svenskarnas tillgång till skyddsrum

av *Mikael Oscarsson* (KD)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:209 Försvarsmaktens inköp av hundar

av *Mikael Oscarsson* (KD)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2017/18:197 Avhopparverksamheten i Göteborg

av *Robert Hannah* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:198 Migrationsverkets placeringar av män tillsammans med flera fruar på asylboenden

av *Robert Hannah* (L)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:199 Minoriteternas situation i konflikten mellan Irak och det kurdiska självstyret

av *Robert Hannah* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:200 Jämställdhetsarbete

av *Jessica Polfjärd* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:202 Uppföljning av regeringens integrationspengar till idrotten

av *Saila Quicklund* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:205 Språkbarriärer och patientsäkerhet

av *Ann-Britt Åsebol* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:206 Köer till koloskopi

av *Ann-Britt Åsebol* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:208 Kostnaden för dålig arbetsmiljö

av *Jessica Polfjärd* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

Prot. 2017/18:28

9 november

-----

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 15.17.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.40 och av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Avsägelse	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning	2
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 5 Svar på interpellation 2017/18:51 om Sverige bilden	2
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	2
Anf. 2 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	2
Anf. 3 LARS BECKMAN (M)	3
Anf. 4 HILLEVI LARSSON (S).....	3
Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	4
Anf. 6 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	5
Anf. 7 LARS BECKMAN (M)	6
Anf. 8 HILLEVI LARSSON (S).....	6
Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	7
Anf. 10 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	7
Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	8
§ 6 Svar på interpellation 2017/18:40 om anslutning till kommunalt vatten och avlopp	8
Anf. 12 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	8
Anf. 13 LARS BECKMAN (M)	8
Anf. 14 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	9
Anf. 15 LARS BECKMAN (M)	10
Anf. 16 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	11
Anf. 17 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	11
Anf. 18 LARS BECKMAN (M)	12
Anf. 19 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	13
Anf. 20 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	13
§ 7 Svar på interpellation 2017/18:41 om miljömässigt motiverade krav på avloppsrening	14
Anf. 21 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	14
Anf. 22 RUNAR FILPER (SD).....	14
Anf. 23 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	15
Anf. 24 RUNAR FILPER (SD).....	15
Anf. 25 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	16
Anf. 26 RUNAR FILPER (SD).....	17
Anf. 27 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	18
§ 8 Svar på interpellation 2017/18:37 om utbildningsplatser i gymnasieskolan	18
Anf. 28 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	18
Anf. 29 MARIA STOCKHAUS (M)	19
Anf. 30 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	20
Anf. 31 MARIA STOCKHAUS (M)	21
Anf. 32 LENA HALLENGREN (S)	22
Anf. 33 IDA DROUGGE (M).....	23
Anf. 34 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	24
Anf. 35 MARIA STOCKHAUS (M)	25
Anf. 36 LENA HALLENGREN (S)	26

Anf. 37 IDA DROUGGE (M)	26
Anf. 38 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	27
Ajournering.....	27
Återupptaget sammanträde.....	27
§ 9 Frågestund.....	28
Anf. 39 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	28
<i>Straffen för handel med hyreskontrakt.....</i>	<i>28</i>
Anf. 40 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	28
Anf. 41 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	28
Anf. 42 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	28
Anf. 43 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	28
<i>Vetenskaplighet och Nationella sekretariatet för genusforskning .....</i>	<i>29</i>
Anf. 44 ROBERT STENKVIST (SD).....	29
Anf. 45 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	29
Anf. 46 ROBERT STENKVIST (SD).....	29
Anf. 47 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	29
<i>Skattereglerna för klimatkompensation .....</i>	<i>30</i>
Anf. 48 RICKARD NORDIN (C)	30
Anf. 49 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	30
Anf. 50 RICKARD NORDIN (C)	30
Anf. 51 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	31
<i>Svensk handelsdelegation till Azerbajdzjan.....</i>	<i>31</i>
Anf. 52 HÅKAN SVENNELING (V).....	31
Anf. 53 Statsrådet ANN LINDE (S).....	31
Anf. 54 HÅKAN SVENNELING (V).....	32
Anf. 55 Statsrådet ANN LINDE (S).....	32
<i>Plan för att minska sexuella trakasserier i skolan.....</i>	<i>32</i>
Anf. 56 CHRISTER NYLANDER (L).....	32
Anf. 57 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	32
Anf. 58 CHRISTER NYLANDER (L).....	33
Anf. 59 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	33
<i>Branschskolor som en del av vuxenutbildningen.....</i>	<i>33</i>
Anf. 60 LENA EMILSSON (S)	33
Anf. 61 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	33
Anf. 62 LENA EMILSSON (S)	34
Anf. 63 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	34
<i>Friskolor och följderna av vinstbegränsning.....</i>	<i>34</i>
Anf. 64 ARON MODIG (KD).....	34
Anf. 65 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	35
Anf. 66 ARON MODIG (KD).....	35
Anf. 67 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	35
<i>Hanteringen av sexuella trakasserier på universitet och högskolor.....</i>	<i>35</i>
Anf. 68 BETTY MALMBERG (M).....	35
Anf. 69 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	36
Anf. 70 BETTY MALMBERG (M).....	36
Anf. 71 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	36

<i>Överföring av befogenheter till EU på det sociala området</i>	36
Anf. 72 JOHNNY SKALIN (SD)	36
Anf. 73 Statsrådet ANN LINDE (S)	37
Anf. 74 JOHNNY SKALIN (SD)	37
Anf. 75 Statsrådet ANN LINDE (S)	37
<i>Åtgärder för ökad trygghet i skolan</i>	37
Anf. 76 IDA DROUGGE (M).....	37
Anf. 77 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	38
Anf. 78 IDA DROUGGE (M).....	38
Anf. 79 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	38
<i>Unga vuxnas läsande</i>	39
Anf. 80 ANNA WALLENTHEIM (S).....	39
Anf. 81 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	39
Anf. 82 ANNA WALLENTHEIM (S).....	39
Anf. 83 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	39
<i>Konsekvenserna av jämställdhetsintegrering i utbildningen</i>	40
Anf. 84 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	40
Anf. 85 HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	40
Anf. 86 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	40
Anf. 87 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	41
<i>Lärarutbildningens attraktivitet</i>	41
Anf. 88 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	41
Anf. 89 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	41
Anf. 90 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	42
Anf. 91 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	42
<i>Hot och våld mot lärare</i>	42
Anf. 92 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	42
Anf. 93 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	42
Anf. 94 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M).....	43
Anf. 95 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	43
<i>Handel och jämställdhet</i>	43
Anf. 96 MARIA ANDERSSON WILLNER (S).....	43
Anf. 97 Statsrådet ANN LINDE (S)	43
Anf. 98 MARIA ANDERSSON WILLNER (S).....	44
Anf. 99 Statsrådet ANN LINDE (S)	44
<i>Bristen på behöriga lärare</i>	44
Anf. 100 ANNICKA ENGBLOM (M)	44
Anf. 101 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	44
Anf. 102 ANNICKA ENGBLOM (M)	45
Anf. 103 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	45
<i>Elever som gjort sig skyldiga till våldshandlingar</i>	45
Anf. 104 PATRICK RESLOW (-)	45

Anf. 105 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	46
Anf. 106 PATRICK RESLOW (-)	46
Anf. 107 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	46
<i>Forskning om nya läkemedel mot multiresistenta bakterier</i>	46
Anf. 108 MARGARETA CEDERFELT (M).....	46
Anf. 109 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	47
Anf. 110 MARGARETA CEDERFELT (M).....	47
Anf. 111 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	47
<i>EU-toppmöte om rättvisa löner och villkor</i>	47
Anf. 112 ERIK EZELIUS (S).....	47
Anf. 113 Statsrådet ANN LINDE (S).....	48
<i>Dammar och kostnaden för att uppfylla miljökrav</i>	48
Anf. 114 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	48
Anf. 115 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	48
<i>Uppskjutning av satelliter från Esrange</i>	49
Anf. 116 EMILIA TÖYRÄ (S)	49
Anf. 117 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	49
<i>En läsa-skriva-räkna-garanti</i>	49
Anf. 118 MARIA STOCKHAUS (M).....	49
Anf. 119 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	50
<i>EU:s förhandlingar om frihandelsavtal</i>	50
Anf. 120 OLLE THORELL (S).....	50
Anf. 121 Statsrådet ANN LINDE (S).....	50
<i>Begränsning av lärarnas akademiska frihet</i>	51
Anf. 122 BORIANA ÅBERG (M).....	51
Anf. 123 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	51
§ 10 Bordläggning	51
§ 11 Anmälan om interpellationer	52
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	52
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor	53
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 15.17	55